

Emmi Torkkeli

TOIMINIMIYRITTÄJIEN KIRJANPIDON JA VEROTUKSEN
KESKEISIMMÄT ASIAT

Liiketalouden koulutusohjelma
2019

TOIMINIMIYRITTÄJIEN KIRJANPIDON JA VEROTUKSEN KESKEISIMMÄT ASIAT

Torkkeli, Emmi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Marraskuu 2019
Sivumäärä: 54
Liitteitä: 3

Asiasanat: toiminimiyrittäjä, kirjanpito, verotus

Tämä opinnäytetyö on tehty tutkimuksellisenä työnä toiminimiyrittäjien kirjanpidollisiin ja verotuksellisiin vastuisiin. Työn tavoitteeksi on tarkoitettu informaatiota toiminimiyrittäjien tieto tasosta, sekä osaamisesta omassa yritystoiminnan verotus- ja kirjanpito-prosessissa. Tästä on luotu luettava minimaalinen informaatio toiminimiyrittäjille, jotta kirjanpitäjän ja yrittäjän asiakassuhdetta pystyttäisiin parantamaan ja luomaan avoimempi kulttuuri suhteelle.

Opinnäytetyö on jaettu kahteen isompaan pääluokkaan kirjanpito ja verotus, sekä niiden pienempiin alaluokkiin, vaikka nämä pääluokat käytännössä ovat kulkeneet useimmiten käsi kädessä. Nämä luokat on jäsenneltynä koko opinnäytetyön ajan niin teoria- kuin tutkimustyön osuudessa.

Tutkimuksen tiedon perustaa on käytetty monipuolisesti uutta kirjallisuutta ja internet lähteitä käyttäen. Tutkimustyöhön tärkein tieto on kerätty yrittäjien haastatteluista. Näiden pohjalta on tehty tietoisuus, joka on nimetty yrittäjän ja kirjanpitäjän yhteistyö kelloksi. Kellon tarkoitus on helpottaa asiakassuhteen parantumista sekä helpottaa yrittäjän alenmuudentunnetta kirjanpidon- sekä verotukseen liittyvissä asioissa.

Opinnäytetyö on luotu hyväksi lähtökohdaksi toiminimiyrittäjän kirjanpito ja verotuksen asioista kiinnostuneille tai sitä tarvitseville tutustumisvälineeksi. Opinnäytetyön tarkoitus on opastaa yrittäjä arkipäiväisiin kirjanpidon ja verotuksen tapoihin toimia, mutta on perehdytty myös toiminimiyrittäjän vuosittaisiin toimintoihin. Kehitettävänä asiana on opinnäytetyössäni sähköistäminen. Esimerkiksi vuosikellon sähköistäminen on mahdollista tehdä sovelluksella eli älypuhelimeen ladattavalla appilla. Toisena on nostettu esille yrittäjien sähköinen taloushallinto, joka helpottaa heidän yritystoiminnan raporttien reaaliaikaisuutta ja mahdollistaa nopeampaa tilanne toimintaa.

CENTRAL ISSUES IN BOOKKEEPING AND TAXATION OF BUSINESS NAME ENTREPRENEURS

Torkkeli, Emmi
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
November 2019
Number of pages: 54
Appendices: 3

Keywords: business name entrepreneur, bookkeeping, taxation

This thesis has been conducted as a research work for bookkeeping and taxation responsibilities of business name entrepreneurs. The goal of the thesis has been information on the knowledge and skills of business name entrepreneurs in the taxation and bookkeeping process of their own businesses. A minimal readable information package has been created of this for the business name entrepreneurs, in order to improve the client relationship between the bookkeeper and entrepreneur and to create a more open culture for the relationship.

The thesis has been divided into two major main titles, bookkeeping and taxation, and into their minor subclasses, even though these main titles have been mostly running hand in hand in practice. These classes have been outlined through the entire thesis, both in the theory and research part.

Diverse new literature and internet sources have been used for the information base of the research. The most important information for the research has been gathered from the entrepreneurs' interviews. Based on these, an information package has been made in a clock form and it has been named as the co-operation clock of the entrepreneur and the bookkeeper. The purpose of the clock is to facilitate improving the client relationship and to ease the entrepreneur's feeling of inferiority regarding issues in bookkeeping and taxation.

The thesis has been created as a good starting point for those interested in bookkeeping and taxation of a business name entrepreneur or for those needing it as an introductory medium. The purpose of the thesis is to guide to an entrepreneur's everyday habits of bookkeeping and taxation operation, but also the annual activities of a business name entrepreneur have been familiarized with. As a matter of development in my thesis is electrification. For example, electrifying the annual calendar is possible with an application, i.e. an application downloaded in the smart phone. Another raised issue is entrepreneurs' electric financial administration, which facilitates real-time reports of their business operation and enables faster actions in the situations.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	6
2.1	Tutkimuksen tarkoitus ja aiheen rajaus - viitekehys.....	6
3	YRITYKSEN KIRJANPITO JOHDETAAN TALOUSHALLINNOSTA	8
3.1	Mitä taloushallinto on?	8
3.2	Myynti yritystoiminnassa.....	9
3.3	Ostolaskut yritystoiminnassa	10
3.4	Liike- ja rahoitustapahtumat	11
3.5	Pääkirjanpito prosessi	12
3.6	Kirjanpidon prosessikuvaus	13
3.7	Tilinpäätös prosessi.....	14
3.8	Arkistointiprosessi	17
4	VEROTUS.....	17
4.1	Verotuksen pakollisuus	17
4.2	Verotettava tulo yksityisellä yrittäjällä	18
4.3	Menojen vähennysoikeus	18
4.4	Edustuskulun ja markkinoinnin määritelmät	19
4.5	Yritystoiminnan autoilu ja työmatkat	21
4.6	Yrittäjän oma käyttö	23
4.7	Pitkävaikutteisten menojen poisto	23
4.8	Toiminen tuloverotus	24
4.9	Arvonlisäverotus	26
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
5.1	Tutkimustyön taustat ja perehdytys	29
5.2	Kohderyhmä ja haastattelut.....	31
5.3	Aineiston analysointi vai tulkinta?.....	33
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	36
6.1	Kirjanpito	36
6.2	Verotus.....	40
6.3	Tuotos – Vuosikello.....	44
6.4	Pohdinta	48
6.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	51
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	53
	LÄHTEET.....	55
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia pienten toimijoiden kirjanpidon ja verotuksen tärkeimpiä asioita ja yrittäjien omaa ymmärrystä näitä kohtaan. Tavoitteena auttaa heitä ymmärtämään oman yrityksen kirjanpidon ja verotuksen tavanomaisimmat asiat. Tutkimus helpottaa kirjanpitäjän ja toiminimi yrittäjän yhteistyötä.

Aihe on saanut alkunsa työskennellessäni tilitoimistossa kirjanpitäjänä. Tällöin huomasin, mitä pienempi kirjanpidon ja yrittäjän välinen kuilu on sen helpompi hoitaa yhteistyössä asioita sekä tehdä oikeita ratkaisuja vähän pienemmällekkin toimijalle ja helpottaa yrittäjän kirjanpidollisia ja verotuksellisia vajeita sekä vastuuta.

Työn teoreettinen viitekehys ja teoriaosuus perustuu ajankohtaiseen sekä luettavaan kirjallisuuteen, taloushallinnon sekä verotuksen kirjallisuuteen, artikkeleihin, lakiin ja muihin internetin-lähteisiin. Tämän teoriaosuuden pohjalta olen tutkimustyöhöni haastatellut neljää henkilöä, jotka toimivat toiminimi yrittäjinä. Tutkimus on tehty kvalitatiivisena laadullisella menetelmällä. Tarkoituksena kartoittaa heidän ajatuksia, mielipiteitä ja ennen kaikkea ymmärrystä kirjanpitoa ja verotusta kohtaan. Tällaisella haastattelulla pystyin tutkimaan, millaisen tietoiskun pystyn luomaan toiminimi yrittäjälle työvälineeksi. Tarkoituksena olla yksi työväline yrittäjälle ja toimia kirjanpitäjän sekä yrittäjän välillä. Enemmän yhteistyön apuvälineenä kuin korvata kirjanpidon ja verotuksen asiantuntija.

Opinnäytetyöni antoi toivottua informaatiota yrittäjien mielipiteistä ja näkemyksistä kirjanpidonprosessin kannalta sekä verotuksellisesti. Näistä sain luotua käytännönläheisesti tuotetut tulokset ja johtopäätökset, kehitysideaksi nousi sähköinen kirjanpito sen helppouden ja tarkastelun takia. Ammatillinen osaaminen tutkimustyössä pääsi näkyviin ja kehitti minua asiantuntijaksi. Työ antoi minulle rohkeutta toimia yksin ja itsenäisesti yhteistyössä muiden toiminimiyrittäjien kanssa. Tämä mahdollistaa yhteistyötä myös isompien toimijoiden kanssa asiantuntija tehtävissä.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja aiheen rajausta - viitekehys

Opinnäytetyön päällimmäinen tarkoitus on helpottaa pienyrittäjää ymmärtämään omaa kirjanpitoa prosessiaan, sekä ymmärtää perus käsitteitä verotuksesta ja käytännöistä. Kuvailmani yritystoiminta on rajattu opinnäytetyöhön yritysmuodolla elinkeinoharjoittajaksi eli toiminimi yrittäjäksi. Kohdaten elinkeinoharjoittajan yleisiä ongelmia kuoppia kirjanpidossa ja verotuksessa. Opinnäytetyö muodostuu yleiseksi oppaaksi elinkeinoyrittäjälle. Opas paremmalta nimeltä tietoisuus tulee olemaan oman tulevan tilitoimiston apuväline.

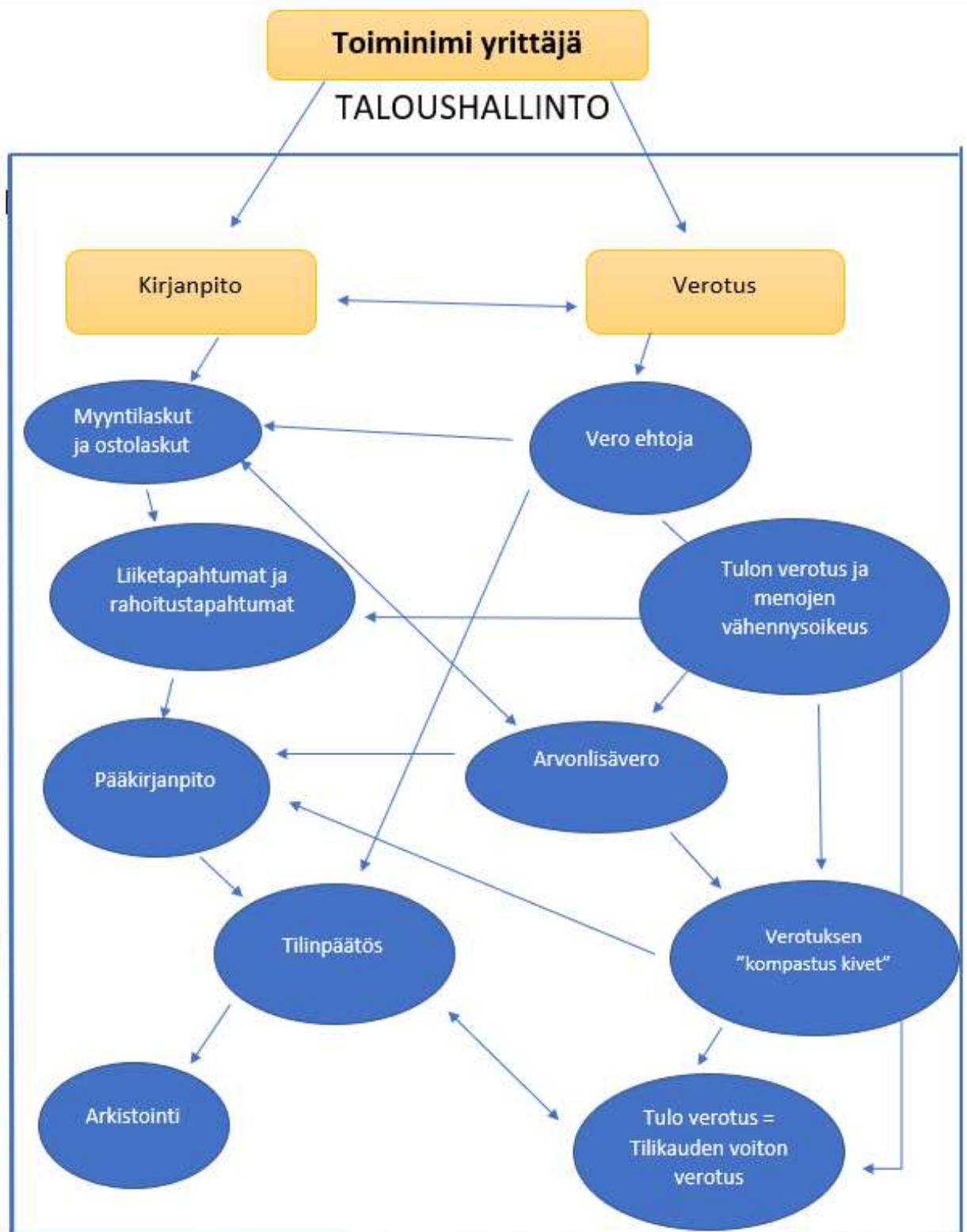
Tutkimuksen pääongelmat ovat:

- Miten yrittäjän kirjanpitoa sekä verotusta hoidetaan ja miksi?
- Miten verotus vaikuttaa elinkeinoharjoittajaan? / Mitä verotuksellisia vastuita elinkeinoharjoittajalla on?

Tutkimuksen osaongelmia ovat:

- Mikä on toiminimi yrittäjän vastuu kirjanpidossa ja verotuksessa?
- Mitä hyötyä kirjanpitäjästä on yrittäjälle?
- Onko elinkeinoharjoittajalla vaihtoehtoja kirjanpidossa tai verotuksessa?

Opinnäytetyö muodostuu teoriaosuudesta, jossa on käydään läpi kirjanpitoa ja verotuksen tietoja. Teoriaosuus alkaa kirjanpidon peruskäsitteillä ja jatkuu verotuksesta pitkälle tilinpäätöksen huojennuksiin ja eri vähennyksiin. Teoriaosuuden pohjata teemahaastattelut on tehty yrittäjille. Teemahaastattelusta tutkin heidän käytäntöjä, omia tietoja ja taitoja kirjanpidosta sekä verotuksesta. Nämä haastattelut antavat minulle pohjan, millä tasolla yrittäjät ovat yrityksensä kirjanpidosta ja verotuksesta. Seuraavassa kuviossa näkyy miten teoria- ja tutkimustyöni johtaa valitsemaani päämäärään.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys toiminimi yrittäjän kirjanpito ja verotuksen käännekohtista.

Sisällysluettelo on mukautettu suoraa viitekehyksestä, joten teoriapohja ja tutkimustyö on täysin johdettua prosessia koko opinnäytetyöni ajan. Tämä on helpottanut prosessin etenemistä sekä valmistumista. Tällaisen teoriaosuuden pohjalta pystyn luomaan asiakkaille tärkeää informaatio. Haastattelut syventävät tiedon määrää ja kohdistaa painoarvon oikeaksi toiminimiyrittäjiä varten.

3 YRITYKSEN KIRJANPITO JOHDETAAN TALOUSHALLINNOSTA

3.1 Mitä taloushallinto on?

Yritysmuodoista tavallisin pienelle liiketoiminnalle on liikkeen- ja ammatinharjoittaja eli yksityinen toiminimi. Tällainen on elinkeinotoimintaa ja tätä yrittäjää voidaan kutsua myös elinkeinoharjoittajaksi. Käytännön puheessa ja toiminnassa käytetään nimitystä toiminimi. Toiminimi yrittäjä vastaa koko yrityksestä omalla omaisuudella kokonaisuudessaan. Yrittäjä sijoittaa pääomaa yritykseensä, jolloin voitto vahvistaa omaa pääomaa ja puolestaan tappio vähentää yrityksen pääomaa. Tällöin toiminimi yrittäjän omaa pääomaa seurataan yrityksen omalta tililtä. Toiminimi yrittäjälle on tärkeä ymmärtää yksityistalouteen kuuluvat tulot ja menot, mutta myös liiketoimintaan eli yritykseen kuuluvat tulot ja menot. Kirjanpidossa nämä eritellään omille tileille yksityissijoituksina ja yksityiskäyttönä. Yksityisotot rahana tai tavarana tulee olla hyvin raportoitavissa, koska verohallinto haluaa erittelyn elinkeinoharjoittajan veroilmoitukseen. Toiminimi yrittäjä ei voi nostaa yritykseltä palkkaa tai muita luontoisetuja eikä yksityisesti omistamistaan kiinteistöistä tai muista omistuksista maksaa vuokraa itselleen. (Tomperi 2018a, 110-111)

Taloushallintoa ajatellaan usein yhtenä kappaleena yrityksen toiminnassa. Taloushallinto on yritykselle laaja-alainen kokonaisuus ja järjestelmä, jolla pyritään seuraamaan yrityksen taloudellisia tapahtumia. Taloushallinto jaetaan kahteen laskentatoimen osaan. Ulkoinen laskentatoimi, mikä informoi yrityksestä esimerkiksi eri viranomaisille, asiakkaille ja toimittajille. Ulkoinen laskentatoimi yksityisellä toiminimellä on pääsääntöisesti eri viranomaisille olevaa raportointia. Laki säätelee ulkoista

laskentatoimea. Pääasialliset lait ovat toiminimi laki, kirjanpitolaki, kirjanpitoasetus, arvonlisäverolaki, tuloverolaki ja laki elinkeinotulon verottamisesta. Sisäinen laskentatoimi, joka tuottaa yritykselle itselle tietoa. Tämä on vapaampaa tuotettua informaatiota, mikä täydentää ulkoista laskentatoimea ja antaa tukea yrittäjän päätöksentekoon liiketoiminnan kannalta. (Lahti & Salminen 2014, 16)

Taloushallinto yksityisellä toiminimellä perustuu pääasiassa osto- ja myyntilaskuprosesseihin. Tarvittaessa käyttöomaisuuskirjanpito, joka suoraa käyttöomaisuushankintoja ja niiden poistoja sekä arvoja. Yhdessä nämä muodostavat pääkirjanpito-prosessin, joka muodostaa kirjaukset ja tuottaa kokonaisvaltaisen kirjanpidon. Pääkirjanpidosta luodaan yrityksen informaatio, mikä muodostaa eri laskelmia eli tämä on oma raportointiprosessi. Lopuksi vielä arkistointiprosessi, kun kaikki yrityksestä laadittu tieto ja informaatio säilytetään eli arkistoidaan oikeanlaisella tavalla. (Salminen & Lahti 2008, 15-16)

3.2 Myynti yritystoiminnassa

Yrityksen perustana on toimitettu tavara tai suoritettu palvelu asiakkaalle, jonka perusteella voidaan tehdä myyntisuorite tai myyntilasku. Palvelua myyvä yritys laskuttaa suoritettua työtä tai ajan mukaan ja huomioi käytetyt materiaalikulut palvelussa. Yritys, jonka myynti perustuu tuotteisiin edellyttää tilauskäsittelyä ennen myyntilaskua. Tähän liittyy varastonhallinta ja ostotilaus. Yrityksellä tulee olla myytävä tuote valmiina, joko heti tai mahdollisesti tilauksen jälkeen. Tuotteen hinnan muodostaa itse yrittäjä, huomioiden hankintahinnan, muut kulut (kiinteät- ja muuttuvat kulut) ja oman myyntivoittonsa. Myynti voi myös perustua monin eri tavoin yrittäjän tehtyihin sopimuksiin ostajan kanssa. (Koivumäki & Lindfors 2012, 12)

Käytännössä myyntilaskuprosessi alkaa suoritteen tai tuotteen myynnistä. Sitten syntyy peruste laskulle tai mahdollinen käteismaksu (maksupäätteen), riippuen yrittäjän käytännöstä. Jos kyseessä on lasku, lähetetään se asiakkaalle. Ostaja vastaanottaa ja maksaa laskun syntyy maksusuorite, joka näkyy yrittäjän tilillä. Myyntilasku kirjataan myyntireskontrassa, jonka jälkeen koko kirjanpidon tositemerkki on näkyvässä pääkirjanpidossa.

Arvonlisäverolaki määrittelee laskumerkintöjä eli mitä laskussa täytyy näkyä. Nämä säännökset koskevat vain verollisia ja nolla verokannan alaista myyntiä. Vaatimukset eivät koske esimerkiksi terveydenhoito ja sosiaalihuolto toimintaa. Määritykset ovat lasku päiväys, juokseva tunniste esimerkiksi laskunumerointi juoksevasti, myyjän y-tunnus (perustuu alv-tunnisteeseen), myyjän ja ostajan nimi ja osoite, myytävän tavara/palvelu tuote, määrä, laajuus ja luonne. Tarvittaessa laskutuksen ajanjakso. Tavaroitten toimituspäivä tai palvelujen suorituspäivä tai mahdollinen ennakonmaksupäivä. Veron peruste ja verokannan erittely, jokaisen veroperusteen osalta erikseen sekä alennukset huomioituna. Suoritettava veron määrä euroina. Jos lasku liittyy, jo edelliseen laskuun tulee tämä olla selkeästi näkyvillä esimerkiksi hyvityslasku. (Tomperi 2018b, 67-68)

3.3 Ostolaskut yritystoiminnassa

Ostolaskut ovat yrityksen menoja, joita voidaan kutsua myös kuluiksi. Pääsääntönä menot syntyvät tuotannon tekijöiden hankinnasta. Meno on tuotantotekijämarkkinoille maksettava tuotantotekijän hankintahinta eli ostohinta. Menon syntyminen tavanomaisesti tapahtuu rahan vähenemisellä tai velan lisääntymisellä. Tavanomaiset menot yritykselle ovat: maa-alueen hankinta, rakennus, koneet ja kalusto, jälleenmyytävät tavarat, toimitilat, lisäkalusto, muita hyödykkeitä sähkö, vesi, korjaukset, puhelinkulu, vakuutukset, tietoliikenneyhteydet ja markkinointikulut. (Tomperi, 2018a. 23)

Käytännössä osto alkaa tarpeesta yritykselle eli tarvitaan jokin tuote tai palvelu, jotta oma yritystoiminta tarkalleen myynti mahdollistetaan tai helpotetaan. Yritykselle voi olla pakollisia maksuja, vaikka toiminta ei suoranaisesti sitä tarvitse niin laki tai säädös on voinut määritellä epäsuoria kuluja yritystoiminnalle. Yleisimpiä ovat yrittäjän vakuutusmaksut.

Ostolaskut yrittäjällä perustuu useimmiten toisen yrityksen myyntilaskuun. Ostolaskulta tulee löytyä samat tiedot kuin myyntilaskulta. Tällöin se on mahdollista yksilöidä tunnisteiden avulla. Kuluttajalta ostaminen on harvinaisempaa ja nämä ovat usein sopimuksella todistettavissa yritystoiminnan kuluksi tai käyttöomaisuudeksi.

Kirjanpidollisesti tärkeä muistaa ostoa tehdessä

Ostaessa tavaraa tai palvelua, on aina hyvä tarkistaa, että saa riittävän tiedon omaavan laskun tai kuitin. Kirjanpidon ja verotuksen takia, tositteessa on oltava kaikki vaadittavat tiedot. Tosite on käsite kaikista kuiteista ja laskuista kirjanpidossa. Mitä ostolas-kuissa ja kuiteissa on hyvä tarkistaa? Tositteessa tulee olla myyjän tiedot eli nimi, osoite ja y-tunnus, ostajan yrityksen nimi osoite ja y-tunnus, ostoksen sisältö eli ostetun tuotteen tuotekuvaus ja sen määrä. Palvelua ostettaessa tulisi näkyä tuotetun palvelun päivä, ostohinta, arvonlisävero erittely, sekä arvonlisäveroprosentti vaikka se olisi nolla, kaikilla kuiteilla ja laskuilla tulee olla päiväys. (Sirkiä, 2015)

Yrittäjänä ostettaessa tavaroita tai palveluita tulisi tiedoksi antaa yrityksen virallinen nimi, y-tunnus, mahdollisesti VAT-numero eli EU:n alueella oleva arvonlisäverotunniste eli alv-numero. Verkkokaupassa tai -palveluissa on aina tärkeä antaa yritystiedot. Maksut voi hoitaa myös henkilökohtaisen talouden kautta, mutta nimi ja osoitetiedot on oltava yrityksen. (Sirkiä, 2015)

Toisesta EU-maasta ostettaessa, myyjän tulee saada tieto yritystoiminnasta eli ostajana on elinkeinotoimintaa harjoittava yritys. Tällöin ilmoitetaan yrityksen nimi ja VAT-numero. Näin toimiessa myyjä voi myydä tuotteen ilman sen maan arvonlisäveroa, muuten ostaja eli yrittäjä joutuu maksamaan arvonlisäveroa. Tällöin myös yritys ei voi ostosta vähentää toisen maan arvonlisäveroa Suomessa. Tämä aiheuttaa ylimääräisiä selvityksiä ja kustannuksia. (Sirkiä, 2015)

3.4 Liike- ja rahoitustapahtumat

Menot syntyvät tuotantotekijöiden hankkimisesta eli liiketoiminnan tuottamisesta palveluna tai myytävänä tuotteena. Osa osallistuu yrityksen tuotantoprosessiin monena tilikautena peräkkäin ja näitä käytetään moneen eri suoritteen aikaan saamiseen. Tällaisilla tarkoitetaan pitkävaikutteisia tuotantotekijöitä esimerkiksi koneet ja laitteet, kalusto, rakennukset ja maa-alueet. Osa tuotantotekijöistä on lyhytaikaisia, kuten valmistusmateriaalit. Lyhytvaikutteisia menoja syntyy työpanoksesta ja ulkopuolisista

palvelujen hankinnasta. Tällöin meno syntyy vastaanottohetkellä. (Tomperi, 2018b. 12)

Kaikista maksetuista menoista ja tuloista syntyy rahoitustapahtumia. Kun yrittäjä maksaa ostolaskut tai yrittäjä saa myynnistään maksun on kyse rahoitustapahtumasta. Yrityksen rahoitustapahtumat eivät usein synkronoi keskenään ostolaskut tulee usein maksaa ennen kuin asiakkaalta saadaan maksu. Tällöin tulee turvautua rahoitusmarkkinoihin. Rahoitustapahtumia muodostuu, jos yrittäjä lisää omaa pääomaa tai ottaa lainaa pankista tai maksaa lainaa takaisin. Rahan lähteitä yritykselle on pääomarahoitusta ja tulorahoitus. Tulorahoitus on asiakkailta saatu raha eli myynti, kun taas pääomarahoitusta on yrittäjän itse sijoitettua tai pankista lainaamaa rahaa. Yritykselle rahan käyttöä on tuotantotekijöiden hankinnat ja toiminimen "rahan nostot" eli yksityisotot rahana. (Tomperi, 2018b. 12-13)

3.5 Pääkirjanpito prosessi

Kirjanpidon päällimmäinen tarkoitus on tuloksen selvittäminen. Yksityinen toiminimi yrittäjä on myös kiinnostunut kuinka paljon hän elinkeinotoiminnallaan tekee voittoa. Hän on sijoittanut omaa pääomaa ja on vastuussa yksityisenä henkilönä koko omaisuudellaan toimintansa kannattavuudesta. Kirjanpidon perusteella tehdään viranomaisilmoitukset verohallinnolle ja muille viranomaisille. Kirjanpidon tulos vaikuttaa maksettavaan tuloveroon. Kirjanpidon tarkoitus on myös eritellä yksityiset ja liiketoiminnan menot, tulot ja rahat. Kirjanpito käsittelee myös saatavien ja velkojen määrää, sekä rahan käyttöä. (Tomperi, 2018a. 11.)

Kirjanpito velvollisuus on myös luonnollisilla henkilöillä harjoittamastaan liike- ja ammattitoiminnasta. Liiketoiminnalla tarkoitetaan ansiotuloksi tapahtuvaa toimintaa, ulospäin suuntautuvasti, jatkuvaa ja itsenäistä toimintaa, mihin liittyy yrittäjän riskit. Pienille yksityisyrittäjille asetetut vaatimukset ovat kevennettyjä kirjanpito velvollisuudesta. Vaikka vaatimuksia on kevennetty, tulee yksityisyrittäjänkin pystyä todistamaan Verohallinnolle ja muille viranomaisille oikean ja riittävän kuvan toiminnastaan. (Tomperi, 2018a. 11)

Toiminimen kirjanpitovelvollisuus kirjanpitolaissa on määritelty. Toiminimi yrittäjän saa tehdä maksuperusteista kirjanpitoa, jos päättäneeltä sekä edelliseltä tilikaudelta on ylittynyt yksi tai useampi raja-arvo. Maksuperusteinen kirjanpito tarkoittaa, että menot ja tulot kirjanpidossa merkitään juoksevasti sille päivälle, jolloin maksu tapahtuu. (Talouhallintoliitto 2019) Toiminimen maksuperusteinen kirjanpito mahdollistaa myös yhdenkertaisen kirjanpidon teon. Silloin on kuitenkin pystyttävä selvittämään ostovelkojen ja myyntisaamisten määrät ja saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi. Raja-arvot ovat taseen loppusumma yli 100 000 euroa, liikevaihto yli 200 000 euroa tai palveluksessa on keskimäärin kolme henkilöä. Maksuperusteiselle kirjanpidolle on ehtona, että tilikausi on kalenterivuosi (1.1.-31.12). (Haaramo ym. 2016, 10-11)

Yksityinen toiminimi useimmiten on raja-arvoiltaan pienempi, jolloin käytetään maksuperusteista kirjanpitoa. Tällöin ei käytetä myyntisaamis- ja ostovelkatilejä, mutta niiden määrä on pystyttävä jatkuvasti selvittämään. Näiden osalta kuitenkin seuranta on helpompaa laskuperusteisesti tai suoriteperusteisessa kirjanpidosta tavaroiden ja kaluston kirjauksissa. Tämä mahdollistaa myös ajantasaisempaa tuloksen seuraamista. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa kirjataan tulot ja menot, sille päivälle kuin hyödyke, tuote tai palvelu on siirretty myyjältä ostajalle. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa on käytössä myynti- ja ostovelkatilit. (Talouhallintoliitto 2019) Laskuperusteinen kirjanpito tehdään laskun päiväyksen mukaan, rinnastettavissa suoriteperusteiseen kirjanpitoon. Maksuperustetta saa käyttää vain tuloille ja menoille, jotka ovat sidottuna ajan kulumiseen. Tyypillisimpiä ovat korot ja vuokrat, ne kirjataan vasta maksusuoritteen yhteydessä kirjanpitoon. Samoin muuttuvia kuluja sähkö-, puhelin- vakuutus- ja muut mahdolliset menot kirjataan maksuperusteisesti, kun maksu on suoritettu. (Tomperi 2018a, 52)

3.6 Kirjanpidon prosessikuvaus

Liiketapahtumat kirjataan kirjanpitoon kahdenkertaisella kirjanpidolla. Liiketapahtumilla tarkoitetaan kaikkia yrityksen menoja, tuloja ja rahoitustapahtumia sekä niiden siirto- ja oikaisueriä. Kirjanpito muodostuu, kun nämä kaikki merkitään muistiin omille tileilleen. Tili on kaksipuolinen laskelma, jossa seurataan menojen ja tulojen

rahoitus erojen muutoksia. Yhden laskun kirjaus tehdään debet-puolella ja toinen vastaavasti kredit-puolelle. Tämä tarkoittaa kahdenkertaistakirjanpitoa. (Tomperi, 2018b. 12-14)

Liiketahtumat muodostuvat tilikauden tositteista, jotka todistavat kirjanpidon tapahtumia oikeelliseksi. Kirjanpito täytyy järjestää selkeäksi, jolloin kirjauksia voi tarkastella asijärjestyksessä tai vaihtoehtoisesti aikajärjestyksessä eli kuun ensimmäisestä päivästä kuun viimeiseen päivään. Tämä muodostaa jo itsessään raportin päiväkirja. Asijärjestyksestä nimitetään pääkirjaksi. (Tomperi 2018b, 17)

3.7 Tilinpäätösprosessi

Tilikauden lopuksi laaditaan yritystoiminnasta tilinpäätös. Tilinpäätöshetkellä tarkastellaan raja-arvoja, mitkä yleiset direktiivit toiminta täyttää. Pienyrittäjän määritelmä perustuu enimmäirajoihin ja on kirjanpitovelvollinen, jos yksi raja-arvo ylittyy kahden peräkkäisen tilikauden aikana. Pienyrittäjän raja-arvot taseen loppusumma on 6 miljoonaa euroa, liikevaihto on 12 miljoonaa euroa ja yrityksen palveluksessa on keskimäärin toiminut 50 henkilöä. (Kirjanpitolaki 1997/1336 1§ 4a) Mikroyrityksen määritelmät täyttyvät, jos taseen loppusumma on 350 000 euroa tai yli, liikevaihto on 700 000 euroa ja tilikauden työntekijöiden keskimääräinen henkilömäärä on 10 tai yli. Yritys luokitellaan mikroyritykseksi, jos vain yksi raja-arvoista täyttyy päättyneellä ja heti edeltävänä tilikautena. (Yrityssuomi 2019)

Yleiset säännökset eli PMA-asetus pien- ja mikroyrityksissä olevista tilinpäätöksen esitettävistä tiedoista. Säädetään viimeistä edeltävän tilikauden vertailutietojen esittämistä ja vapautus toimintakertomuksen laadinnasta pien- ja mikroyrityksissä. Tällaisen säädösten mukaisesti mikroyrityksen tilinpäätös on laadittu oikean ja riittävän kuvan mukaisesti, kun esitetään PMA-asetuksen vaatimat tiedot. Tällaista kutsutaan suojasatama säännökseksi. (Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015 1 & 1)

Toiminimiyrittäjän antaessa lisätietoja kirjanpitoasetuksen perusteella, tulee huomioida syrjäyttävän velvoitteen ja antavan asiasta tiedot sillä tavalla, jota

pienyrittäjien koskevassa asetuksessa vaaditaan. Tämän takia olisi hyvä tutkia varovasti, pien ja mikroyrityksasetuksen mukaisia velvoitteita mahdollisten väistymisten varalta ja mitä siitä voi seurata. Esimerkiksi, tietty kattavampi tapa, mahdollisesti syrjäyttää suppeammat tietovaatimukset ja pakottaa noudattamaan täydellistä kattavuutta muussakin tiedonannossa. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016. 8-9)

Kuitenkin toiminimiyritykseltä vaaditaan tilikauden päätteeksi esitettäväksi taseeseen merkitsemättömät ostovelat ja myyntisaamiset, vaihto- ja käyttöomaisuuden muutokset, vieraan pääoman suoriteperusteisen koron määrä. Käytännössä tilinpäätös tulee luoda soveltuvien osien myös toiminimelle, jotta pystytään helpottamaan ja saamaan oikea ja riittävä kuva viranomaisraportoinnista. (Haaramo ym, 2016.)

Tilinpäätöksessä kaikki tilikauden aikana käytössä olevat tilit päätetään tilinpäätöstileille. Tilinpäätöstilejä ovat tasetilit, mutta myös tulostilit. Tämän lisäksi laaditaan tilinpäätösraportit. Toiminimellä tilinpäätösraportit ovat tuloslaskelma tase, tilinpäätöksen liitetiedot ja tase-erittely. Mahdollisia tilinpäätöksen asiakirjoja on toimintakertomus ja rahoituslaskelma. Näitä ei pienien yritysten tarvitse laatia, Toiminimellä toimivat yrittäjät ovat saaneet helpotusta, mutta mikään ei estä laatimasta lisälaskelmia ja raportteja esimerkiksi yritystoiminnalle informaatioksi ja päätöksenteon tueksi. (Tomperi 2018a. 16)

Tilinpäätöksen sisältävät asiakirjat. Tilikaudelle kuuluvien tulojen ja menojen muodostama tuloslaskelma, tilikauden lopussa vieraan omapääoman rahoitusta ja varallisuutta mukaileva laskelma eli tase, sekä liitetiedot. Liitetiedot avaavat tulos- ja taselaskelma eriä tilinpäätöksestä. Tilinpäätöksessä voidaan luoda lyhennettyjä laskelmia. Esimerkiksi näkyvä tuloslaskelma olisi bruttolaskelmana. Tämä lyhentäminen mahdollisuus pien- ja mikroyrityksillä säilyttää liikesalaisuudet hinnoittelun kannalta. Tarkalleen tasekaava on kaksipuolinen varantolaskelma, joka on pääsääntöisesti yhtäläinen kaikille. Tase alkaa vastaavilla, joka sisältää toiminimi yrittäjän omaisuuden, varojen ja varallisuuden. Vastattavaa puolella on esitettyinä velat. Järjestyksellisesti vastattavaa alkaa oma pääoman erittelyllä ennen velkoja. Omapääoma ja velat yhteensä tarkoittaa miten yrittäjän varallisuus on rahoitettu. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016. 23-28)

Taseraportti kuvaa yrityksen tilannetta yrityksen varallisuuden koostumisesta ja mihin varallisuutta on käytetty. Taseesta pystytään arvostamaan arvo koko liiketoiminnasta tai ainakin antaa hyvän pohjan tälle. Liiketoiminnan tehokkuuden indikaattori on hyödyllinen ja tämä pystytään tulkitsemaan taseen omasta- ja vieraan pääoman suhteesta. (Atrill & McLaney, 2017. 67.)

Tuloslaskelman tärkein tehtävä on näyttää voiton tai tappion määrä yrittäjälle. Tuloslaskelma linkittää edellisen ja nykyisen taseen. Tuloslaskelmasta kolme on tärkeintä: bruttotulos, joka saadaan vähentämällä liikevaihdosta itse aiheuttamat kustannukset, liikevoitto, joka määritellään vähentämällä liikevaihdosta kaikki yleiskustannukset bruttotuloksesta ja tärkeimpänä tilikauden voitto, jossa tarkoituksena on liikevoittoon lisätä/vähentää rahoituskustannukset. (Atrill & McLaney 2017. 108.)

Liitetietojen olennaisimmat asiat

Liiketoiminnasta muodostuvat merkittävässä roolissa olevat poikkeukselliset erät, näitä kuluja voidaan kirjata liiketoiminnan muihin kuluihin tai vastaavasti -tuottoihin. Jos tuloslaskelmassa tällaiset erät sisältävät poikkeuksia on niistä annettava liitetieto. Tällöin tilinpäätöksen informaatiota voidaan vertailla keskenään. (Lindblad, 2017, 122) Tällaisia ovat yrittäjän normaaleista kuluista- ja tuotoista koostuvat tuloslaskelmaerät, näille ominaista on kertaluonteisuus. Tilinpäätös hetkellä, jos on tilikauden olennaisia tapahtumia, tulee nämä merkitä myös liitetietoihin tapahtuman luonne ja sen vaikutus taloudellisesti. Liitetiedoissa esitetään myös henkilöstön keskimääräinen lukumäärä koko tilikauden aikana. Maksetuista palkoista tehdään erittely, jos ne eivät näy eriteltyinä tuloslaskelmassa. (Kaisanlahti & Leppiniemi, 2016. 64)

Pitkävaikutteiset lainat tulee myös esittää. Näistä lasketaan yhteensä kaikki, joissa vieraan pääoman määrä eräännyy myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua. Muu vieras pääoma esitetään lyhytaikaisessa lainassa. Annettuja vakuuksia esitetään liitetiedoissa eli taseen ulkopuolliset sitoumukset sekä järjestelyt ja eläkevastuut. (Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015 3 & 7)

Pienyrityksillä ja mikroyrityksillä ei ole velvollisuutta antaa toimintakertomusta. Tällaisilla yrityksillä on kuitenkin velvollisuus antaa oikea ja riittävä kuva toimintansa

tuloksesta ja taloudellisesta asemasta tilinpäätöksessä. Jotta tämä vaatimus täyttyy voidaan antaa vastaavia tietoja esimerkiksi oikeudenkäynnit tai patenttien vanhenemiset. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2016. 94; Lindblad, 2017. 128)

3.8 Arkistointiprosessi

Arkistointi tapahtuu tilikauden aikana kahdella erillisellä arkistointimetodilla. Esimerkiksi koneellisesti ja paperilla tai mahdollisesti kahdella tietovälineellä. Säilyttämiseen saa käyttää tietovälinettä, jolle voidaan tallentaa tietoja uudelleen. Tilikauden päättymisen ja tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen tilikauden tositteet, liiketapahtumat ja muut selvitykset on säilytettävä vähintään kuusi vuotta tilikauden päättymisestä. Nämä kaikki tulee säilyttää kirjausjärjestyksessä tai muutoin kirjausten ja tositteiden välinen yhteys voidaan todeta helposti. Kirjanpitokirjat eli tilinpäätös ja käyttöaikaa määrittelevät merkinnät ja niiden tililuettelot on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Nämä tulee olla järjestettynä ja tietojenkäsittelyn suorittamistapa voidaan ilman vaikeuksia todeta. Yritystoiminnan loppuessa on kirjanpitovelvollisen järjestettävä arkistoitava aineisto edellä mainittujen mukaan ja ilmoitettava rekisteriviranomaiselle, kenen vastuulla on aineiston säilyttäminen. Aineisto tulee säilyttää erillisissä ja turvallisissa tiloissa, sekä tarkastaa määräajoin. (KILA:n yleisohjekirjanpidon menetelmistä ja aineistoista 2011, luku 4; KPL 2-3)

4 VEROTUS

4.1 Verotuksen pakollisuus

Vähäinen toiminta on määritelty arvonlisäverolaissa. Yrittäjä ei ole verovelvollinen, jos tilikauden aikana liikevaihto on 10 000 euroa tai sen alle. Tilikausi tulee olla 12 kuukautta tai liikevaihto suhteuttaa tilikauden kuukausiin. Tämän voi kuitenkin kumota, jos itse on ilmoittanut toimintansa verolliseksi. (Arvonlisäverolaki, 1501/1993, 2 luku 3§)

Kaikkien yritysten on pidettävä toiminnastaan kirjanpitoa. Yrittäjä pitää huolen, että se on tehty asianmukaisella tavalla myös verohallintoa varten. Tärkein tehtävä kirjanpidolla on erottaa yrityksen ja yrittäjän omat rahat eli tulot sekä menot. Verotus perustuu yrityksen toiminnan kirjanpitoon. Tulovero maksetaan yrittäjän kirjanpidon osoittamasta tuloksesta, jossa on verolakien oikaisut huomioituna. (Verohallinto 2019)

4.2 Verotettava tulo yksityisellä yrittäjällä

Useimmiten tulo on aina veronalaista. Tulo voidaan saada myös muuna kuin rahana. Pääsääntöisesti verotettavaa tuloa syntyy kun, saadaan vastike myytävästä tuotteesta tai palvelusta. Verotettavaa tuloa on myös yrityksen tuottamasta palvelusta ja tuotteesta saadut vastikkeet ja sijoitus-, ja käyttöomaisuuden luovutushinnat. Kuitenkin realisoimaton liikeomaisuuden nousu ei ole verotettavaa tuloa, esimerkiksi käyttöomaisuuden arvon nousu. Pääsääntöisesti verotettava tulo on sen vuoden tuloa, jolloin suorite luovutetaan asiakkaalle. Jos toiminimillä on käytössä maksuperusteinen kirjanpito, syntyy tulo yrittäjälle, kun asiakas suorittaa maksun. (Koponen, 2010. 31-32)

Tavaran ja palvelun myynissä voi syntyä yrittäjälle kustannuksia, jotka laskutetaan asiakkaalta esimerkiksi kilometrikorvaukset ja päivärahat. Nämä laskutetaan asiakkaalta verollisena tulona (lisätään myös mahdollinen arvonnlisävero). Nämä kaikki ovat yrittäjän liikevaihtoa, jotka saadaan itse elinkeinotoiminnasta. (Verohallinto 2019)

Yksityinen yrittäjä voi saada myös muita tuloja toimintaansa. Aloittava yrittäjä voi hakea starttirahaa, jota ei tulkita elinkeinotoiminnan tuloksi. Muita tällaisia ovat avustukset, erilaiset tuet ja lisät, jotka kuuluvat elinkeinotoimintaan ja arvonnlisäveron alarajahuojennus. Käyttöomaisuuden luovutusvoitot ja saadut vahingonkorvaukset. Nämä ilmoitetaan verohallinnolle muina tuottoina. (Verohallinto 2019)

4.3 Menojen vähennysoikeus

Menot ja menetyksen saa vähentää elinkeinotoiminnassa, jos kustannus on syntynyt tulon hankkimisesta tai sen säilyttämisestä. Kaikki menot ovat verotuksessa vähennysoikeita, joilla on pyritty hankkimaan yritykselle tuloa, vaikka yritys ei olisi toiminut.

Yrittäjän henkilökohtaiset elanto menot eivät ole elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoisia. (Koponen, 2010. 35)

Elinkeinoverotuksen menojen vähennysoikeuden pohjana pidetään, tilikauden kuluksi kirjataan menot, joista ei odoteta enää lisää tuloa ja muut josta odotetaan lisää tuloa tulee aktivoida taseeseen eli käytännössä lisätä varallisuuteen. Poikkeus on toiminimi yrittäjä joka tekee maksuperusteisenkirjanpidon, jossa on kyse vähäisestä tuloerosta verotuksen eri tilikausilla. (Koponen, 2010. 35)

Yrittäjä ei voi vähentää elinkeinotoiminnan kuluina, sakkoja tai muita seuraamusmaksuja tai sanktionluonteisia seuraamuksia, puolisolle tai muulle perheenjäsenelle maksettua palkkaa (tulo voidaan jakaa puolisojen kesken), yrittäjän omaa työtä ei voi vähentää eikä rahan nostoja kassasta tai pankkitililtä eli omaa palkkaa ei huomioida yksityisen yrittäjänä toimimisessa. Mitään näistä ei huomioida tuloverotuksessa, vaikka kaikki kuuluisivat elinkeinotoiminnan kuluksi. (Verohallinto 2019)

Työtilan vähennysoikeus verotuksessa on yksityiselle toiminimelle. Vuokran maksu toimitilasta, joka sijaitsee oman yrittäjän kodin ulkopuolella, on vähennyskelpoinen vuokran ja muiden toimitilakulu laskujen mukaan. Yrittäjä ei voi maksaa vuokraa itselleen vaikka, toimitila olisi hänen henkilökohtaisessa omistuksessa eikä toiminimen varallisuudessa huomioituna. Jos taas omistus on itse yrittäjällä, saa hän vähentää verotuksessa todelliset toimitilakulut tai verottajan työhuonevähennyksen. Todelliset kulut laskentaan vaikuttaa kokonaispinta-ala, toimiala sekä liikevaihto. (Verohallinto 2017)

4.4 Edustuskulun ja markkinoinnin määritelmät

Tuloverotus ja arvonlisäverotus on markkinointi- ja edustusmenoissa tulkinnanvaraisia käsitteitä ja niiden sisältöjä, jotka kuitenkin tulkitaan yhtenevästi. Pääsääntönä markkinointikulut ovat liiketoimintaan kuuluvia ja vähennyskelpoisia kokonaisuudessaan tuloverotuksessa sekä arvonlisäverotuksessa ja edustuskulut vain tuloverotuksessa vähennyskelpoisia 50 prosentin osuudella. (Tapaus 2019)

Tulkintana onko edustuskuluja vai markkinointikuluja yritykselle

Tulonverotuksesta ongelmaksi on noussut edustuskulut. Laissa ei ole määritelmää edustuskuluista, mutta verohallinto on antanut ohjeen. Tilanteista on paljon oikeuskäytäntöä olemassa, jota voidaan tulkita. Edustuskulu on menoa, millä pyritään luomaan, parantamaan tai säilyttämään asiakas- ja liikesuhteita. Menon tulee kohdistua suoraan henkilöihin, joilla on vaikutusta yrittäjän elinkeinotoimintaan. Edustuksesta aiheutuneet kulut ovat tuloverotuksessa vain 50% osuudesta vähennyskelpoisia ja arvonlisäveroa näistä kuluista ei saa vähentää lainkaan. Tämän rajoittamisen takana on tulkinta, johon sisältyy kulun luonteen vuoksi elantokustannuksia joillekin henkilöille. (Veronmaksajat, 2018. 35)

Mikä on markkinoinnin-, neuvottelu- ja edustuskulun ero. Edustus kohdistuu vain suppeaan ja ennalta määriteltyihin henkilöihin. Markkinointi menot kohdistuvat suurempiin ja rajoittumattomiin joukkoihin. Markkinointia voidaan rajata esimerkiksi kohde-ryhmittäin mutta tätä ei tulkita edustuskuluksi. Neuvottelu menot ovat yrityksen sisäisiä ja hallinnollisia kuluja, jotka ovat kokonaan vähennyskelpoisia yrityksen liiketoiminnassa. Tähän joukkoon kuuluu yrittäjillä myös asiantuntijat ja niiden neuvottelukulut tai mahdollisesti viranomaisten kanssa tapaamiset. (Veronmaksajat, 2018. 35)

Tarkemmin vielä, mikä on markkinointikulun tunnuspiirteitä ja määritelmiä. Ohjelman tulee olla asiaohjelmaa pääosana koko tilaisuutta. Tällaisia tilaisuuksia ovat markkinointitilaisuus, jonka päätarkoitus on yrityksen ja tuotteiden tekeminen laaja-alaisesti tunnetuksi, erilaiset tuotekoulutukset, kohderyhmämarkkinointi tietyille asiakasjoukkoille, Pr-tilaisuudet eri ryhmille esimerkiksi eläkeläiset tai opiskelijat. Tilaisuudet voivat sisältää tarjoilua. Tarjoilun tulee olla toissijaista itse tilaisuuteen nähden. Toissijaisiksi tarjoiluiksi tulkitaan: kahvitarjoilut, buffet-tyyppinen tarjoilu tai hintataso vastaa lounasta. Markkinointitilaisuus ei taa suoraan kokonaisuudessaan vähennysoikeutta tuloverotuksessa ja arvonlisäverotuksessa. Markkinoinnin luonne ratkaistaan tapauskohtaisesti ihan yksittäisien kulujen tasolla. Merkityksellistä tässä on myös ketkä tilaisuuteen ovat osallistuneet. Kaikissa on oltava näyttö ja tämä on näyttövelvollisuutta verovelvollisella itsellään. Tilaisuudet voivat jakaantua myös markkinointi- ja edustuskuluihin. Tällöin kustannusten verokäsittelytapoja on kaksi. Ajankohta ei ole merkittävässä tulkinta roolissa. (Tapaus 2019)

Markkinointikulut majoitus- ja matkakuluina. Tilaisuuksien osallistajat vieraina yöpymis- ja matkakulut ovat verohallinnon ohjeistuksessa vähennyskelpoisia arvonlisä- sekä tuloverotuksessa. Poikkeuksena tällaisissa kuluissa aamiainen tulkitaan aina edustuskuluna, jolloin arvonlisäveroa ei saa vähentää ja tuloverotuksessa vähennyskelpoinen vain edustuskulun 50% määrällä. Mainoslahjat ovat vähennyskelpoisia kokonaisuudessaan. Helpoiten mainoslahjan tunnistaa, kun niistä käy ilmi yrityksen logo tai nimi, myös mainoslahjoja voi olla yrityksen toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden kohtuulliset kotitalous ja koriste-esineet. Määritelmä mainoslahjojen maksimi ostohinta on 35 euroa, jos yksittäinen tuote on kalliimpi, tulkinta kääntyy edustuslahjaksi. Poikkeuksena alkoholilliset tuotteet ovat aina edustuslahjoja. (Tapaus 2019)

4.5 Yritystoiminnan autoilu ja työmatkat

Yritystoiminnan auto voi olla leasingauto tai yrityksen omistama auto. Vuokraus on yleistynyt, siitä syntyvät vuokraukset ovat vähennyskelpoinen kulu liiketoiminnassa. Yritystoimintaan hankkiessa autoa tulee miettiä yrityksen oman pääoman rahoitustilannetta. (Koponen, J. 2010. 114)

Yrityksen omistama auton on käyttöomaisuutta taseen vastaavaa puolella. Toiminimellä toimiminen voi halutessaan laittaa auton kirjanpitoon, mutta se otetaan huomioon laskettaessa nettovarallisuutta vain, jos sen käytöstä ylipuolet on yritystoimintaan liittyvää. Käyttöomaisuus arvo määrittyy hankintahinnan ja hankinnasta aiheutuneiden kulujen mukaan. Käyttöomaisuus poistetaan tietyn poistosuunnitelman mukaisesti. Verotuksessa toiminimi yrittäjä saa poistaa elinkeinoverolain mukaan 25 prosenttia eli verotuksen suunnitelman mukaisen poiston kokonaisuudessaan. Tämä poisto vähentää yrityksen tulosta ja sitä kautta myös tuloveroa. (Koponen, J. 2010. 114-115)

Arvonlisäverollisesti henkilöauto on harvoin vähennyskelpoinen varsinkaan, jos sitä käytetään vähäisessäkin määrin yksityisajoissa. Arvonlisävero saadaan vähentää verollisen ja verottoman käytön suhteessa esimerkiksi takseista, kuorma- ja pakettiautoista. Toiminimellä auton kuulumisen yritystoimintaan vain yksityisautoiluun määritellään ajetuilla kilometreillä. Jako tehdään suoraa ajetuilta kilometreiltä, yli puolet

ajetuista kilometreistä on yritystoiminta ajoa, silloin auto kuuluu elinkeinotoiminnan tulonhankintaan. Tällöin auto kuuluu liiketoiminnan nettovarallisuuteen ja tämä määrittää pääomatulona verotettavan osuuden yrittäjän tuloksesta. Auto, joka kuuluu yritystoimintaan ja sillä ajetaan yksityisajaja, on nämä ajot selvitettävä tai muuten arvioidaan. Näiden kilometrien perusteella auton kulut jaetaan kokonaiskilometreillä ja otetaan yksityisautoilun kulut elinkeinotoiminnasta pois. (Koponen, J. 2010 118-119)

Käytännössä verohallinto tulkitsee toiminimi yrittäjän autoilua. Suoranaisesti yrittäjä ei voi itse valita, nostaako työajoista kilometrikorvauksia vai laittaisiko yrittäjä auton todelliset kulut kirjanpitoon. Verohallinnolle ei ole merkitystä onko auto rekisteröity yrityksen nimiin vai henkilökohtaisesti omiin nimiin. Työajoja on vuoden aikana alle puolet, saa kaikilta ajetuilta kilometreiltä kilometrikorvaukset. Jos on yli puolet työajoja vuoden aikana, tällöin verohallinto tulkitsee auton yrityksen autoksi ja työajoksi hyväksytään vastaavasti tämä osuus autoilun todellisista kuluista. Käytännössä arvonlisäveron saa vähentää ainoastaan ammattiautoilun kuluista esimerkiksi taksikuski. Ammattiautoilun tulkinta on helpompaa, jos kyseessä on pakettiauto, koska se on helpompi perustella olevan vain yrityskäyttöön tarkoitettu ja tällöin voi olla arvonlisäverovähennys mahdollinen. (Talousverkko 2016)

Työmatkat

Tilapäisistä työmatkoista voidaan maksaa verovapaata päivärahaa. Kokopäivärahan suuruus on 42 euroa ja osapäiväraha 19 euroa. Päivärahan maksaminen edellyttää matkalaskua tai edes selvitystä, jotta vaadittavat edellytykset täyttyvät. Päivärahat laskeaan matkavuorokausittain eli 24 tunnin ajanjaksoissa. Kokopäiväraha voidaan maksaa yli 10 tunnin ja osapäiväraha yli 6 tunnin aiheutuvista matkoista. Jos täysi matkavuorokausi ylittyy vähintään kahdella tunnilla, maksetaan osapäiväraha ja jos vastaavasti ylittyy yli 6 tunnilla maksetaan kokopäiväraha. Edellytys päivärahoille on, että yrittäjä tekee tilapäisen työmatkan. Tilapäisenä matkana ei pidetä matkaa kotoa työntekemispäikalle tai tavanomaisen liiketoiminta alueen muodostamassa ympäristössä. Toiminimi yrittäjä tekee selvityksen aiheutuneesta työmatkasta, jolloin vastaavan suuruinen verovähennys oikaistaan kirjanpidossa yritystoiminnan tulon vähentämiseksi. (Veronmaksajat, 2018. 19-20)

4.6 Yrittäjän oma käyttö

Oma käyttö on kyseessä, kun tavara tai palvelu vaihtaa muotoa yrittäjän elinkeinotoiminnasta henkilökohtaiseen yksityiskäyttöön. Tämä tapahtuma rinnastetaan yrittäjän myyntiin, koska tuote tai palvelu luovutetaan ilman vastiketta. Tämä tapahtuma on verollista samoin periaattein kuin myynti. Oman käytön verotus on mukana myös, kun siirretään hyödyke pois liiketoiminnasta vähennyskelvottomaan käyttöön. Tämä kohdistuu useimmiten vain arvonlisäverolliseen liiketoiminnan yhteydessä tapahtuvaan omaan käyttöön. (Juanto, Punavaara & Saukko, 2018. 65-66)

Elinkeinotoiminnan soveltaminen omaan käytön ottamisesta ei suoriteta veroa, jos yrittäjä ottaa vähäisessä määrin palveluja tai tavaroita perheen tai omaan yksityiseen käyttöönsä. Vähäisen oma käytön raja on 850 euroa vuodessa. Tätä osuutta ei yrittäjältä veroteta. Jos omaan käyttöön menee yli 850 euroa vuodessa, verotetaan vain ylimenevältä osuudelta, suoritetaan veroa ja 850 euroa on verotonta. Tämä säännös on voimassa vain luonnollisilla henkilöillä eli elinkeinoharjoittajilla. Säännöstä ei sovelleta taksi auton yksityiskäyttöön elinkeinoharjoittajillakaan. (Juanto, Punavaara & Saukko, 2018. 74)

4.7 Pitkävaikutteisten menojen poisto

Lyhyesti poisto tarkoittaa pitkävaikutteisten tuotannon tekijöiden hankintahinnan kirjaamista kuluksi sen kokonaisvaikutusaikana. Tilikausittain tehdään poisto kirjaukset yrityksen kirjanpitoon. Poistoja tehdään esimerkiksi: koneista, laitteista ja rakennuksista. Poistot verotuksessa voivat olla korkeintaan tilikauden aikana kirjanpidossa tehdyn poiston suuruisia. Poistot voidaan aloittaa tekemään sinä verovuonna, jolloin hyödyke otetaan käyttöön. Kirjanpidossa tehdään hyödykkeen suunnitelman mukaiset poistot, jos verotuksessa enimmäispoisto on pienempi kuin kirjanpidossa voidaan tehdä verotukseen lisäpoisto siltä osin, kun poisto on ylittynyt verotuksen enimmäispoistosta. (Veronmaksajat, 2018. 30)

Yksityisen yrittäjän käyttöomaisuus on elinkeinotoimintaan kuuluva omaisuus ja on tarkoitettu elinkeinotoiminnan pysyvään käyttöön esimerkiksi, rakennukset koneet ja

kalusto sekä muut pitkäaikaiset hyödykkeet. Kuitenkin voit vähentää kerralla yhden tilikauden kuluna, jos tällaisen käyttöomaisuuden taloudellinen käyttöaika on 3 vuotta tai alle silloin kyse on pienhankinnasta. Pienhankinnat voivat olla vuodessa enintään 2 500 euroa yhteensä ja yksittäin 850 euroa per kappale. Pienhankinnat ovat usein erilaiset työkalut tai atk-välineitä kuten puhelin. Muuten yrityksen pitkävaikutteisten käyttöomaisuuden hankinnat tehdään poistojen avulla ja jaksotetaan monen tilikauden kuluksi. (Verohallinto, 2019)

Elinkeinoverotuksessa vähennyskelpoiset enimmäispoistot ovat määritelty. Irtaimen käyttöomaisuuden poisto 25%, joitakin poikkeuksia huomiomatta. Irtaimeen käyttöomaisuuteen kuuluu esimerkiksi autot, koneet ja erilaiset laitteet. Ammattiautoiluun käytetyt liikenteessä olevien autojen poisto menettelyn ensimmäisenä hyödykkeen hankintavuonna 25%, seuraavat kaksi 20% ja myöhemmin vuosina 15%. Rakennukset ja rakennelmat on jaoteltuna: 7% poisto myymälä-, varasto-, tehdas-, työpaja tai muista vastaavista rakennuksista, 4% poisto asuin- ja toimistorakennuksista tai muista samankaltaisista, 20% tehdään polttoainesäiliöistä, happosäiliöistä tai muista metallisista aineista rakennetuista varastoista tai muista rakennelmista, 20% tehdään myös puusta tai muista kevyesti rakennetuista rakennelmista, sekä 20% liiketoiminnan edistämiseen käytetyissä tutkimustoiminnan rakennuksissa. Patentti ja muut aineettomat oikeudet esimerkiksi tekijänoikeudet tehdään 10% tasapoiston 10 vuoden aikana tai tarvittaessa lyhyemmän ajan jakson aikana. Maa-alue on hankintamenoona rinnastettava, mutta tästä ei poistoja tehdä. (Tomperi, 2015. 121-127)

4.8 Toiminen tuloverotus

Tuloksen laskukaava on elinkeinotoiminnan tuloista vähennetään elinkeinotoiminnan vähennyskelpoiset kulut. Saadaan tilikauden verotettava tulos, jos edellisiltä kausilta on tappiota, saadaan nämä tappiot vähentävät kokonaisuudessaan, kun mahdollista. Viimeisenä tehdään vielä yrittäjä vähennys. Yrittäjävähennyksen saa vain positiivisesta tuloksesta ja se on 5 prosenttia. Tästä syntyy yritystoiminnan verotettava tulos, joka voidaan jakaa ansio- ja pääomatuloksi. (Veronmaksajat, 2018. 85)

Yksityisen elinkeinoharjoittajan tilikauden tulos verotetaan yrittäjän tulona. Pääomatulokseksi pääsääntöisesti katsotaan 20% tuloksesta. Pääomatulo voi olla 10% tai kokonaan ansiotuloa. Tätä kannattaa miettiä oman pääoman ja tuloksen, sekä yksityisen yrittäjän kannalta. Kuitenkin on poikkeus, jos yksityinen yrittäjä tekee käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopapereiden luovutusvoittoa, tulkitaan tämä aina pääomatuloksi. Loppuosuus pääomatulon jälkeen on yrittäjän ansiotuloa. (Tomperi, 2015. 218)

Ansiotulon voi jakaa yrittäjän puolison kesken, jos molemmat harjoittavat toimintaa. Suuressa tuloksessa se pienentää verotusta, jos puolisoiden tulot ovat yhtä suuret, koska ansiotulon verotus on progressiivista. Huomioon tulee ottaa myös muualta tulleet ansiotulot, koska kaikki ansiotulot lasketaan yhteen. Pääomatulo-osuus jaetaan aina nettovarallisuuden kuuluvien puolisoiden toiminnan osuuksien mukaan. Pääomatulovero on 30 000 euroon asti 30% ja siitä yli menevästä aina 34%. (Tomperi, 2015. 2019. 218)

Lähtökohta on, että työpanos määrittelee yrittäjäpuolisoiden ansiotulojako perusteena olevan osuuden. Molempien tulee työskennellä, jollakin työpanoksella elinkeinotoiminnassa. Työpanokseen otetaan huomioon työaika ja arvo työpanoksesta. Käytännössä verotuksessa jako on usein suhteessa 30 – 70 tai 60 – 40. Laki ei sisällä säännöstä eikä ota mitenkään kantaa, mikä on vähäinen työpanos ja sitä ei huomioida jaossa. (Veronmaksajat, 2018. 87)

Pääomatulon veronperusteena on nettovarallisuus eli yrityksen varojen ja velkojen erotus. Laskenta on edeltäneen verovuoden päättyessä elinkeinotoimintaan kuulunut nettovarallisuus eli esimerkiksi vuoden 2019 perusteena on vuoden 2018 tase. Nettovarallisuudessa on oleellista verojen ja velkojen erotus. Jos erotus on negatiivinen, varojen sijoittamisella yritykseen kasvattaa nettovarallisuutta. Varat tulee kuitenkin kuulua elinkeinotoimintaan ja ne eivät voi olla yksityisvarallisuudesta siirrettäviä yrityksen toimintaan. Vastaavasti yksityisötöt pienentävät nettovarallisuutta. (Veronmaksajat, 2018. 86)

Verovuosi on ajanjakso, jolta yrittäjän tuloja verotetaan. Verohallinnon tavoite on periä yrittäjältä veroa tulosta sitä mukaa kun tuloja saadaan. Yrittäjät ovat rekisteröity ennakkoperintärekisteriin, jolloin he itse huolehtivat ennakonkannosta eli maksavat

tuloistaan veroa. Tällöin yrittäjä saa myynnistään koko tulonsa yritystoiminnan käyttöön ja maksaa verohallinnolle ennakkoveron ennakkoverolippujen eli määritelmän mukaan ihan kuin muutkin laskut. Ennakkoverolla pyritään perimään se määrä, joka on niin tarkoin, kun mahdollista vastaamaan verovelvollisen tulosta suoritettavan veron ja maksujen yhteismäärää. Ennakonkannossa verovuoden aikana maksetut ennakkoverot otetaan huomioon vuosittain ja tarkastellaan tilikauden tulosta, jolloin tiedetään, onko yrittäjä maksanut elinkeinotoiminnasta liian vähän tai liikaa ennakkoveroa. Käytännössä tunnetaan paremmin mätkyt, kun maksetaan takaisin verohallinnolle tuloksen veroja tai verojen palautus, kun on maksettu verovuonna liikaa tuloveroa elinkeinotoiminnasta. (Tomperi, 2018a. 182-183)

4.9 Arvonlisäverotus

Verokannat Suomessa

Verokanta määrittelee veron osuuden kaikista tuotteista ja palveluista. Yleinen arvonlisäverokanta on 24%, joka lasketaan verottoman hinnan päälle, jolloin saadaan kokonaishinta. Muita veronkantoja on 0%, 10% ja 14%. Nolla verokantaa ei saa sekoittaa verottamaan, koska nolla verokannassa on ulkomaille oleva veroton myynti, vesialusten myynti ja yhteisön jäsenlehden painatus. Verokantaan 10% kuuluu henkilökuljetukset, majoitustoiminta, käyntisatama, liikuntapalvelut, kulttuuri- ja viihdetilaisuudet, lääkkeet, kirjat ja tilatut sanomalehdet sekä aikakauslehdet ja taide-esineet. Verokanta 14% pitää sisällään elintarvikkeet, ravintola- ja ateriapalvelut ja rehuaineet, joihin tätä myös sovelletaan. Pääsääntönä kaikki ruoka on arvonlisäverokannan 14 alaista. Tämän jälkeen voidaan tulkita, että kaikki muu kuuluu 24% arvonlisäverokantaan. (Juanto, Punavaara & Saukko, 2018. 207-221)

Täysin verotonta on terveyden- ja sairaanhoitopalveluiden alainen toiminta. Tällä tarkoitetaan ihmisen työ- sekä toimintakyvyn selvittäminen, ylläpitoa tai palauttamista tukevia ja tehtäviä toimenpiteitä. Tällaisia toiminnan luonteita ovat laboratoriot toiminta, radiologinen toiminta eli kaikki kuvantamis- ja muut vastaavat tutkimusmenetelmät, kaikki muut sairaudenhoitoa olevat tehtävät ja toimenpiteet terveyden takia, fysioterapiatoiminta tai siihen rinnastettavat, työterveyshuolto, lääkäri- ja

hammaslääkäripalvelut ja muut vastaavat palvelut, sairaankuljetus ja hierontapalvelut. Veroa ei suoriteta tällaisista myynneistä, mutta veroa ei myöskään vähennetä tähän luonteen hyödyke ostoihin. (Kallio, Lindholm, Nielsen, Ojala, Säaskilahti & Takalo, 2017. 270-272)

Käytännössä yrittäjä tilittää myynnistä oikean verokannan alaisen veron suuruuden ja sitä vastoin toimintansa verollisista ostoista saa vähentää oikean verokannan arvonlisäveron määrään, jonka verottaja tilittää yrittäjälle takaisin. Tämä on arvonlisävero laskentaa lyhykäisyydessään.

Arvonlisäveron määrittely

Käytännössä arvonlisäverovähennyksen (osto vähennys) tekijä harjoittaa elinkeinotoimintaa verovelvollisuuden piirissä, josta hänelle syntyy tosiasiainen velvollisuus myös suorittaa (myynnin tilitys) arvonlisäveroa. (Kallio ym. 2017. 621)

Arvonlisäveron suorite tulee tilittää myynnistä ja tämä koskee verovelvollisia. Arvonlisäverolaki määrittelee myyntiä. Siinä myynnillä tarkoitetaan omistusoikeuden vastikkeellista luovuttamista ja palvelun suorittamista tai mahdollista muuta luovuttamista vastiketta vastaan. Pääsääntönä myynti on mitä tahansa tavaran tai palvelun luovutusta tai suoritusta, josta saadaan vastasuoritus taloudellisesti arvoa vastaavaa.

Käytännössä verotuksen tapahtuma kohdistetaan hyödykkeiden luovutus ja hankinnan tapahtumiin. Tärkeintä on myynnin käsite ja soveltumisen kohde tavaraan ja palveluun tarvittaessa. (Kallio, ym. 2017. 138-139)

Tämä arvonlisäveron vähennysoikeus koskee vain verovelvollisia. Näin sanotusti myyjällä on oikeus vähentää verollisesta liiketoiminnasta varten tekemiin hankintoihin ja hyödykkeisiin arvonlisävero. Arvonlisäveron vähennysoikeus ratkaistaan joka kerta yksilötasolla. arvonlisäverolain ja arvonlisäverodirektiivi säännösten perusteella. Pääsääntö yleisestä vähennysoikeudesta on verovelvollinen voi vähentää verollisesta liiketoiminnastaan toiselta verovelvolliselta ostamansa tavaran tai palvelun suoritettava veron määrän. Laki asettaa määritelmä vaatimuksen vähennyksen tekijälle, mihin käyttötarkoitukseen hyödyke on hankittu. Elinkeinotoiminnan kuluista verovelvollisella on oikeus vähentää kulut. (Kallio ym. 2017. 621-622)

Arvonlisäverolaissa on paljon poikkeuksia myynnin ja ostojen verollisuudesta. Kaikkina verokanta myydään käytännössä verotta, mutta silti tällainen tapaus kuuluu verovähennyksen piiriin. Tähän nolla verokannan toiminnasta syntyvät kulut ja hankinnat sisältävät arvonlisäveroa ne saadaan vähentää suoritettavasta arvonlisäveromäärästä, vaikka arvonlisävero jäisi negatiiviseksi. Osa verottomasta myynnistä voi tapahtua arvonlisäverolain ulkopuolella esimerkkinä hieronta. Silloin yrittäjä, jonka elinkeinotoiminta perustuu hierontapalveluihin ei voi hierontapalveluiden kuluista ja hankinnoista myöskään vähentää arvonlisäveroa. (Tomperi & Keskinen 2018. 43)

Arvonlisäverotuksessa verovelvollinen on useimmiten myyjä. Suomessa kuitenkin on käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta myytävässä palvelussa, joka tarkoittaa, että palvelun ostajan tulee olla verovelvollinen. Rakennusalan käännetty verovelvollisuutta tulee soveltaa aina kun palvelu on rakentamispalvelua tai työvoiman vuokrausta rakentamispalvelua varten ja palvelun ostaja on elinkeinoharjoittaja, joka omassa toiminnassaan myy rakentamispalvelua tai vuokraa rakentamispalvelua varten. Käännettyä arvonlisäveroa sovelletaan maapohja- ja perustustöihin, rakennustyöhön, rakennuksen viimeistelyyn, rakennusasennukseen, rakennuskoneiden vuokraukseen, kunhan vuokrataan mukana käyttäjä, rakennussiivous ja työvoiman vuokraukseen rakentamispalvelun takia. Käännetty verovelvollisuus edellyttää, että palvelun ostaja on elinkeinoharjoittaja samalta toiminnalta ja myy palvelua useammin kuin satunnaisesti. Myyjälle ei ole vaatimuksia, millaisella toimialalla yrittäjä toimii. Myyjän vastuulle jää merkitä laskuun käännetyn arvonlisäveron ehto sekä ehdon takia selvittää edellyttääkö ostaja käänteisen alv:n, jos asia on epäselvä, tulee sitä kysyä suoraa ostajalta. Yksityishenkilöille tätä käännettyä arvonlisäverotusta ei koskaan sovelleta. (Verohallinto 2019)

Käännettyyn verovelvollisuuden piiriin kuuluvat romun ja jätteen ostajat, osittain kullanostajiin ja sovelletuin osin päästöoikeuden ostajiin. Käännetty verovelvollisuus on tarkoitettu pienentämään vilpillistä toimintaa. Parantamaan rehellisten yritysten toimintaa ja kilpailuttamaan toimialoja. (Juanto ym. 2018. 43-46)

Arvonlisäverotuksessa on olemassa huojennus, joka koskee alarajaa. Tämä on nimetty arvonlisäveron alarajahuojennukseksi. Määritelmänä on liikevaihto, tilikauden aikana

(12 kuukautta) liikevaihto saa olla enintään 30 000 euroa. Jos liikevaihto on ollut 10 000 euroa tai alle, palautetaan arvonlisäverovelvolliselle kaikki verohallinnolle maksetut arvonlisäverot. Alarajahuojennuksen saa osittaisena, jos liikevaihto on 10 000 ja 30 000 euron välissä. Tämä siis huojentaa jo koko vuonna maksettuja arvonlisäveromaksuja. Alarajahuojennuksella on annettu laskukaava. Käytännössä alarajahuojennus annetaan tilikauden viimeisellä arvonlisäveroilmoituksen yhteydessä. (Veronmaksajat, 128-129)

Arvonlisävero maksuperusteisesti

Verohallinto on määrittänyt 1.1.2017 alkaen pienyritykset voivat tilittää myyntien ja ostojen arvonlisäveron maksuperusteisesti. Käytännössä myynneistä suoritettava vero ja vastaavasti ostoista vähennettävä arvonlisävero kohdistetaan sille kuukaudelle, jolloin maksu tapahtuu myynnin tai oston kaupassa. Jos yritys suorittaa arvonlisäveron maksuperusteisesti ei tilinpäätöksessä tarvitse muuttaa sitä suoriteperusteiseksi. Näin voivat suorittaa myös maa- ja metsä- sekä kalatalouden harjoittajat, koska heitä ei velvoita kirjanpidolaki ja näiden raja-arvot. Yleisesti ottaen yritykset, joiden liikevaihto on 500 000 euroa tai sen alle voivat tilittää arvonlisäveron maksuperusteisesti. Kuitenkin yritys voi itse valita, halutaanko tilittää suorite- lasku- vai maksuperusteisesti kirjanpidosta arvonlisävero. Yrityksen peruste tulee olla kaikissa tapahtumissa johdonmukainen eli ei voi käyttää kuin yhtä perustetta kerralla. Jos verohallinnon antama 500 000 euron raja ylittyy, tulee yrityksen tilittää arvonlisävero suorite- tai laskuperusteisesti. Poikkeuksena yllättävä syy yritystoiminnassa antaa luvan maksuperusteiselle arvonlisäveron tilitykselle tilikauden loppuun asti. (Verohallinto 2019.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimustyön taustat ja perehdytys

Opinnäytetyön päätarkoitus oli selvittää toiminimiyrittäjien ymmärrystä oman toiminnan kirjanpidosta ja verotuksesta. Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa itselle ja muille asiantuntijoille tietoa, millä tasolla kirjanpidollinen ja verotuksellinen

ymmärryksen taso on toiminimiyrittäjillä. Tämän tutkimuksen myötä on helpompi auttaa toiminimi yrittäjiä ymmärtämään kattavammin heidän kirjanpitoprosessejaan ja verotus menettelyjä. Tämän opinnäytetyön pohjalta luodaan tietoisuutta tärkeimmistä asioista yrittäjille helpottamaan heidän ja kirjanpitäjän välistä arkea.

Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset muodostivat täysin kaksi teemaa. Ensimmäisenä teemana oli toiminimiyrittäjän kirjanpito ja millaisena tämä koettiin sillä hetkellä ja millaisia asioita he itse tekivät kirjanpidon ja sen ymmärtämisen eteen. Toinen teema oli yrittäjän verotus. Miten he toimivat oman yrityksen sekä henkilökohtaisen verotuksen eteen ja mitä he ymmärtävät siitä. Teemoista oli helppo johtaa ja kehittää tietopaketti toiminimiyrittäjille, joka helpottaa heidän tuskansa kirjanpidossa sekä verotuksessa.

Tutkimusmenetelmä

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän. Tarkoituksena tutkittavat henkilöt saavat kertoa omin sanoin kokemuksestaan aineistoon ja aiheeseen perustuen haastattelutilanteessa. Kvalitatiivisella menetelmällä voidaan selvittää mielipiteitä ja mahdollisesti ilmiöitä kokonais laajuudessaan, eikä keskityä vain tiettyyn osa-alueeseen. (Tilastokeskus s.a. 2019)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä eli kvalitatiivisen menetelmän kohdalla on tarkoitus saada lisätietoa aiheesta, eikä tulkita teoriapohjan paikkansapitävyyttä. Kuitenkaan aineistolähtöisyys ei poista teoriapohjaa. Kvalitatiivisen aineiston hankintamenetelmistä yksi on teemahaastattelu. Teemahaastattelu muodostuu luetelluista eri aiheista, mikä varmistaa jokaisen asian läpikäynnin kaikkien haastateltavien kesken. Kysymysten järjestyksellä ei ole suurta merkitystä vaan käydään läpi parhaassa mahdollisessa järjestyksessä haastateltavan kanssa. Haastattelut nauhoitetaan ja haastattelussa on pieni kohderyhmä, jotka ovat valikoituneet tarkoin edellytyksin. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2004, 155)

Teemahaastatteluun ei ollut valmiita kysymyksiä. Haastatteluissa kysymykset linkittyivät vain teemojen alle. Kuitenkin voitiin käyttää apukysymyksiä haastattelun aikana

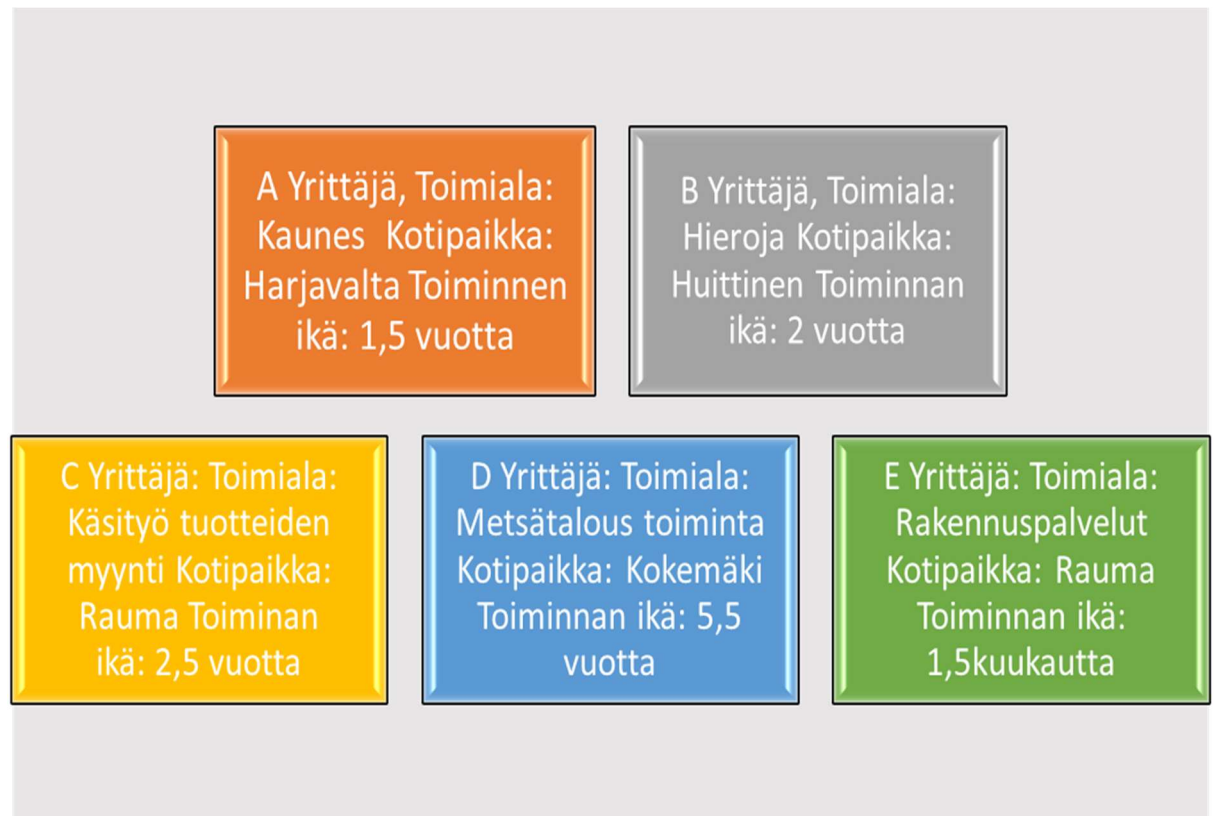
laadun varmistamiseksi. Haastattelutilanteessa voitiin edetä vapaasti keskustellen ja haastattelijoiden kesken ei jokaisesta asiasta täytynyt keskustella yhtä laajasti. Tämä antaa mahdollisuuden vapaalle ja luontaiselle keskustelulle, joka mahdollisti uusien ilmiöiden esiin tulemisen ja tarkastelun. Näin oli mahdollista löytyä aiheita, joista ei ollut aikaisempaa tietoa. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006.)

Opinnäytetyö on osaksi tutkimuksellista kehittämistyötä käytännössä, joka kyseenalaistaa hyväksyttävään tulokseen pääsemistä yleisillä hyväksytyillä menetelmillä. Tämä kehittämistyö mahdollisesti tuottaa uusia käytännön ratkaisuja uusille elinkeinoharjoittajille. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 18-19)

Aineiston keräysmenetelmistä käytin pääasiassa dokumenttien käyttöä, sekä haastatteluja ja havainnointia. Vaikka haastattelu ja havainnointi menetelmä vei enemmän aikaa ja kustannuksia. Valitsin kuitenkin haastattelut vain elinkeinoharjoittajille. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2009, 68.)

5.2 Kohderyhmä ja haastattelut

Kohderyhmäksi muodostui toiminimiyrittäjät eli elinkeinoharjoittajat. Kohteeksi valikoitui yrittäjiä omasta ystäväpiiristä ja omista eri kontakteista sekä sidosryhmistä. Yrittin löytää eri toimialoilla toimivia henkilöitä ja myös eri ikäisiä henkilöitä teemahaastatteluun. Yritysten ja ihmisten kotipaikalla ei ollut tutkimuksellisesti merkitystä, joten tämä ei rajannut kontaktejani. Henkilöt olivat erilaisissa vaiheissa yritystoimintaansa niin taloudellisesti kuin yrityksen ikäisestäikin, sekä muu henkilökohtainen elämäntilanne oli erilainen melkein jokaisella haastateltavalla. Tämä antoi jokaiselle erilaisen tarpeen ymmärtää omaa kirjanpitoaan ja verotusta. Haastateltavissa oli yksi nainen ja neljä miestä, valinnoissa en kokenut tärkeäksi kriteeriksi sukupuolta. Kuten seuraavassa kuviossa näkyy.

Kuvio 2. Haastateltavat toiminimiyritykset ja niiden pohjatietoja.

Rajaamatta hirveästi kohderyhmää sain monipuolisemman verkoston vastaajaksi teemahaastatteluun. Monipuolisuus syvensi eri kohteita ja asioita, joka nosti paremmin esiin informaatiota yli toimialarajojen. Tämä mahdollisti haastateltaville laaja-alaisemman kentän tulkita asioita.

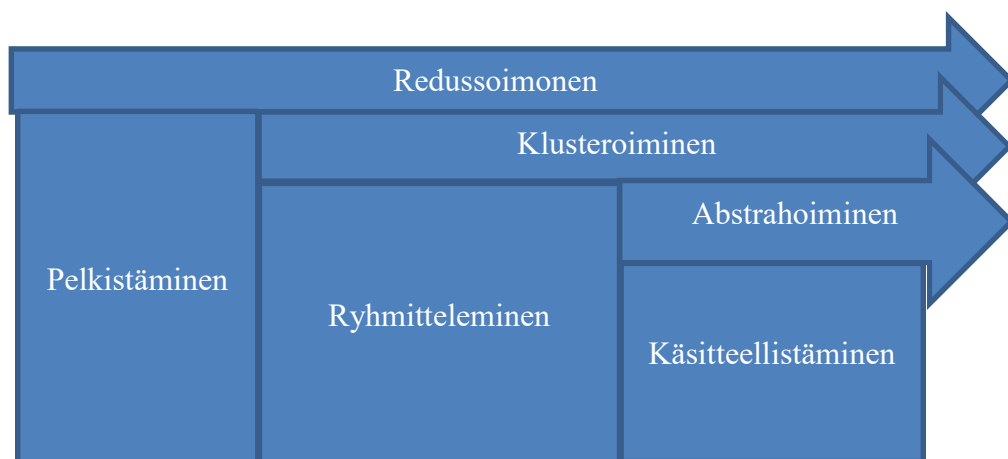
Haastattelut toteutettiin henkilökohtaisesti yksilöhaastatteluina. Mielestäni tämä oli paras vaihtoehto anonyyminä pysymiselle. Koen myös teemahaastattelun henkilökohtaisemmaksi ja avoimemmaksi keskusteluksi, joka nosti esille erilaisia ilmiöitä ja ymmärtämättömiä asioita molemmin puolin.

Teemahaastatteluja tehtiin vain 4, joista koostuu itse tutkimus. Haastattelun aihepiirit ja teema-alueet oli määritelty tarkoin etukäteen. Teemahaastattelun rungon oli tarkoitus havainnoida haastattelu tilanteessa kaikki kirjallisuuteen liittyvät aiheet. Kysymysten järjestys ja niiden muodot vaihtelivat vähän eri haastateltavilla riippuen tilanteen kulusta. Aina huomioiden, että kaikkien haastateltavien kanssa käytiin lävitse samat teemat.

Kaikki neljä teemahaastattelua on suoritettu touko-kesäkuussa 2019. Haastattelut suoritettiin Satakunnan alueella ja joitakin tarkennuksia on tehty vielä videopuheluiden avulla. Haastateltavat saivat tutustua haastattelun teemoihin etukäteen ennen varsinaista haastattelua. Haastattelut on nauhoitettu äänitteeksi ja haastattelujen yhteydessä on tehty tarpeellisia muistiinpanoja, joita on käytetty apuna vielä litteroinnin lisäksi. Tutkimukseen ei vaikuta haastateltavien nimet, joten ne pidetään anonyymeina.

5.3 Aineiston analysointi vai tulkinta?

Tutkimusmenetelmän valinnassa kvalitatiivista aineistoa käsitellään analyysiä ja synteisiä apuna käyttäen. Tämä muutettiin käsitteiksi (analyysi) ja siitä jatkettiin yhdistelemällä tuloksiksi (synteesi). Käytännössä tarkoitus oli saavuttaa, saadun tiedon tulkintaa käsiteellisellä tasolla. (Grönfors 2011, 85) Valitsin abduktiivisen analyysin eli sisältöanalysointimenetelmällä teoriaanohjaavan tutkimisen. Tämä oli sopivin analysointi menetelmä tutkimukseeni, koska teoriapohjan oli tarkoitus näkyä lopputuotoksessani. Seuraava kuva auttaa avaamaan valitsemaani analyysi menetelmää.

Kuvio 3. Analyysin eteneminen abduktiivisena. (Liikenteen tutkimuskeskus Verne s.a.)

Kerättyä haastattelu aineistoa analysoitiin selvittämällä yhtenäisyyksiä. Sisällönanalysin tarkoitus oli yhtenäistää luotua aineistoa, jolloin tulkinta oli helpompaa. (Liikenteen tutkimuslaitos Verne, s.a.) Tämä tehtiin käytännössä etsimällä henkilöiden haastatteluista samoja asioita, vaikka ne olisi eri tavalla kerrottuna. Samat asiat kuitenkin kuuluivat tutkimuksessa saman teeman alle. (Hirsijärvi ja Hurma , 173.)

Redussoimisprosessin pyrin hoitamaan viikon sisällä itse haastattelutilanteesta, jotta muistin haastateltavan äänenpainot ja tulkitsemisen keskustelussa. Sain myös kaiken olennaisen tiedon mukaan tutkimukseen. Redussoimisessa kuuntelin nauhat yksitellen ja kävin läpi muistiinpanot. Siitä koostin yhtenäisen puhtaaksi kirjoitetun muistion Word-tiedostona. Kaikille haastateltaville tein oman kansion, jossa keskimääräinen sivumäärä oli neljä. Koen tämän helpottavan aineiston luokittelua ja käsittelyä. Kaikista haastatteluista litteroidessa jätin toistot pois, jos asiaa oli käsitelty aikaisemmin henkilön kanssa. Poistin samalla myös ohi aiheen menneet keskustelu kohdat.

Klusteroinnissa luokittelin aineiston kahteen pääluokkaan, jotka johdattivat monta alaluokkaa. Pääluokkaan kuuluvat teemat kirjanpito ja verotus. Pelkistin pää- ja alaluokista koostuneita ajatuksia ja liitin haastateltavien eri alkuperäisiä ilmauksia mukaan. Alla oleva taulukko on esimerkki tehdystä aineiston luokittelusta.

Taulukko 1. Esimerkki tehdystä tutkimuksen sisältöanalyysistä

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistys	Alaluokka	Pää-luokka
"Työmatkoiksi mä lasken kun mä omalla autolla kuljetan tuotteita asiakkaalle tai menen jälleenmyyjien toimipisteille. Painotaloon vien tuotteita ja noudan kun on painettu valmiiksi. Tommoset ajokilometrit mä merkkaan välillä kännykkään puhelimessa. Sieltä siirrän ajopäiväkirjaan Excel-tiedostoon."	Työmatka käsitteenä	Yrittäjän työmatka	Kirjanpito, Verotus
"Työmatka on kolme kilometriä liikkeelle. Jotakin koulutusmatkoja on satunnaisesti ja niistä saan matka-kulut, vaikka menisin omalla autolla."	Työmatka käsitteenä	Yrittäjän työmatkat	Kirjanpito, Verotus

Viimeisenä toteutuksena kirjoitin tutkimustulokset puhtaaksi. Luokitusten perusteella kirjoituksen aikana tein johtopäätöksiä aineistosta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analysoidaan aineistoa heti jo aineistonkeräämisvaiheessa, tulosten tekemiseen vaikutti tietysti haastattelutilainteissa huomioon tulleet havainnot haastateltavien erilaisista eleistä, ilmeistä ja äänenpainosta. Tällainen vaihe tutkimustyön analysoinnissa oli nimeltään abstrahointia.

Tutkimustyö kappale kävi läpi kokonaisuudessaan haastattelujentulokset, jotka oli eroteltu kahdesta isosta teemasta pienempiin osiin ja haastattelijan kanssa käytyihin keskusteluihin. Olen tehnyt suoria lainauksia tekstiin, jotta saan paremmin havainnollistettua haastateltavien vastauksia. Tuloksissa kävin läpi kaikki haastattelutilanteissa esille tulleet asiat. Tarkentaen omiin tutkimustyön tavoitteisiin nähden.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Kirjanpito

Ensimmäisenä tärkeänä oli selvittää kuka hoitaa kirjanpidon ja päästä avaamaan keskusteltava haastattelu. Yhteistä kaikille haastateltaville oli, että kirjanpito oli ulkoistettu, muutamia lähipiiri poikkeuksia lukuunottamatta. Kuitenkaa kukaan ei tehnyt kirjanpitoaan itse. Jokainen mainitsi heti ettei ymmärrys riitä tai ollut itse ammattilainen taloushallinnossa, mutta merkittävimpänä esille nousi kirjanpidon ulkoistamiselle, jokaisen kohdalla ettei omaa kiinnostusta ole kirjanpidon tekemiseen. Haastattelussa kävi nopeasti myös ilmi, miten kirjanpito hoidettiin ulkoistetussa palvelussa. Kaikilla oli tällä hetkellä manuaalinen kirjanpito. Sähköistä kirjanpitoa oli yksi haastateltava vakavasti harkkinut ja tehnyt jo päätöksen, kun yritystoiminta kasvaa tietyllä tasolle.

Minun äiti hoitaa minun kirjanpitoasiat ja ratkaisu on siksi että hän on alan ammattilainen. Se ei ole minun juttuni, minua kiinnostaa myynti ja markkinointi. Kirjanpito on semmosta pakkopulaa.

Avopuoliso hoitaa kirjanpidon kotona, koska taloudessa asuu kyseisen alan ammattilainen. Ihan jo vaikka yrityksen taloudellisista syistä.

Ulkoistetusta kirjanpidosta oli lisäksi kysymys, millainen hyöty kirjanpitäjistä koettiin vai koetiinko hänet vain yhtenä pakollisena rahan viejänä. Jokainen haastateltava koki saavansa valtavaa hyötyä kirjanpitäjistä. Kaikki olivat samaa mieltä, että kirjanpitäjään piti pystyä luottamaan henkilökohtaisesti ja uskoa hänen vankkaan ammattitaitoon. Ketään ei ainakaan haastattelutilanteessa sanonut, mitään huonoa omasta kirjanpitäjästään.

Oon kokenut valtavasti hyötyä. Helpottaa omaa stressiä. Tulee hoidettua ja maksettua kaikki ajallaan. Saa myöskin vähän vinkkiä/peliliikettä, et

mikä on järkevää ja kannattavaa hankkia missäkin kohtaa. Ollaan ainakin kuukausittain yhteyksissä.

Oma kirjanpidon tuntemus on heikko. Kyllä suurinpiirtein tiedän, että mitä missäkin pitäisi näkyä ja mikä sen tarkoitus on. En oo mitenkään perehtynyt saati valmistunut että alkaisin itse hoitaa sen.

Yrittäjien oma kirjanpidontuntemus heidän omasta mielestään koettiin heikoksi. Moni ymmärsi kuitenkin oman kirjanpidontuntemuksen tärkeyden, yksi koki ongelmaksi ajanpuutteen. Osalla haastateltavilla oli tieto omasta mielestä suurinpiirtein, mitä kirjanpidossa kuuluu olla ja mitä ei. Tuntemus tulkittiin suurimmaksi osaksi heikoksi tai kohtalaiseksi, oman vaillinaisen perehtyneisyyden ja asennoitumisen takia. Kaikki haastateltavat halusivat tietää, jollakin tasolla lisää. Haastateltavat kokivat tärkeiksi ymmärryksen omasta tulos- ja taselaskelmasta eli raportoinnista ja miten he voisivat hyötykäyttää sitä.

Eikö kirjanpito tehdä, sitä varten etten toimi yli rajojen? Miten osaisin löytää oikeat ongelma kohdat ja tehdä sen pohjalta yritystoiminnan ratkaisut? Miten nähdä realistisesti miten menee? Esimerkiksi laskuja tuleekin 50.000 euron edestä ja rahaa mulla on vaan 10.000 euroa.

Yritysten myyntiprosessit olivat pitkälti pienillä yrittäjillä toimialakohtaisia. Pienyrittäjillä palvelumyynnissä ja tavaramyynnissä oli useimmiten käytössä korttimaksut tai käteismaksut, joista syntyi kuukausittain myyntiraportit kirjanpitoon. Tällaisessa tapahtumassa asiakas sai kuitin ja myyjä suoritteen heti. Myyntiraportit saatiin suoraa kassaraportilta ja korttimaksujen välittäjäpalvelun myyjältä (esimerkiksi Nets Oy).

Myyntiraportti on sama kuin kuukausiraportti minulla varmaankin. Mä aina itse päivittäin kirjaan myynnin ylös ja sit täytän sen pohjalta kuukausiraporttia ja otan joka päivältä kassakoneraportin. Välitän nämä kirjanpitäjälle ja se hoitaa loppuun.

Kaksi haastateltavista ei ollut koskaan tehnyt millään tasolla myyntilaskua. Tässä tulkintana oli yrittäjille suuremmat tilaukset tai sopimukset, jotka johtivat myyntilaskun tekemiseen ja lähettämiseen, mikä tarkoitti laskutusmyyntiä. Rakennusalan yrityksellä oli vain myyntilaskuja, koska alalla työskennellään asiakkaan ja yrityksen sopimuksella tai tilauksilla. Tähän on johtanut erilaiset maksuajat tai maksuerät ja toimialan yleinen käytäntö. Kaikki myyntilaskut lähetettiin sähköpostitse, muutamaa kuluttajan kirjeposti poikkeusta lukuunottomatta. Alustavat myyntilaskut olivat yrittäjillä, jotka he lähettivät raakaversiona eteenpäin kirjanpitäjälle tai erikseen laskuttajalle. He loivat laskun ostajalle: asiakkaan, tuotteiden, määrien ja hintojen pohjalta sekä viimeistelivät lailliset laskutiedot.

Se vähän riippuu eli myyntilasku kirjoitetaan aina isoille toimijoille esimerkiksi ravintoloille työvaatteita tai kaupungille muita tuotteita. Minä kirjoitan laskut alustavasti sähköpostilla eteenpäin laskun tekijälle (sukulainen eri kuin kirjanpitäjä) joka tekee lopullisen laskun. Minä hyväksytän sen ja lähetän laskun useimmiten aina sähköpostilla. Tää ei oo taas mun vahvin juttuni niin olen ulkoistanut sen.

Kaikilla yrittäjillä ostolaskut tulivat pääosin nykyään sähköpostiin, varsinkin kun netistä tilattiin jälleenmyyntituotteita tai oheistarvikkeita omaan myyntiin. Poikkeuksena rakennusosalalla käydään vielä paljon kauppaa niin sanotusti vanhanaikaisesti, jolloin maksetaan kortilla/käteisellä ja saadaan kuitti ostoista. Tämä esimerkki kuvaa syitä: rakennukselle tarvittiin puutavaraa, niin usein itse rakennusyrittäjä haki, kuljetti ja maksoi puutavaran. Jokaisella yrittäjällä tuli pieniä kuluja yritystoimintaan vähittäiskaupoista, joista otti kuitin ja toimitti yrityksen kirjnapitoon. Yksi yrittäjistä huomioi myös sähköpostin ja muun sähköisen liikenteen ekologisenä tekona.

Ostolaskut tulee sähköpostiin tai tuoteiden tilauksen mukana paperi versiona. Pyrin siihen että pääasiallisesti laskut tulee mulle sähköpostiin sähköisesti, tällä pystyn säästämään luontoa.

Ostolaskut tulevat nyt minulle sähköpostiin ja osa paperilla. Sitten on vielä kuitteja kaupasta, jossa en ole tiliasiakkaana tai muita yksittäisiä ostoja tulee tehtyä harvemmin. Sähköisen kirjanpidon myötä minä vain kuitaan laskut, että on oikeat summat määrät ja tavarat. Voisin kuititkin laittaa vain kuvana eteenpäin. Tämä on minun ihannetilanne ja mulla ei ois aina pikku kuitit hukassa.

Kirjanpito-prosessissa itse yrittäjät tekivät hankinnat ja myivät tuotteet ja palvelut. Kaikki yrittäjät hoitivat itsenäisesti maksuliikenteen, joka ei ollut liitetty kirjanpitoon. Näistä he laativat itse useimmiten raportit tai raakaversiot laskuista. Muuten toimittavat kuitit, laskut ja tarvittavat tiedot, tarkensivat vielä haastattelutilanteissa toimittavansa hyvissä ajoin kirjanpitäjilleen. Kaikki toimittivat myös verohallinnolta tulevat kirjeet ja kaikki muut sopimukset. Yrittäjissä oli yksi, joka itse mapittaa valmiiksi kirjanpitäjälleen myynnit ja ostolaskut. Kirjanpito-prosessin päätehtävä jokaisella oli vain toimittaa tarvittava materiaali oman yrityksen kirjanpitäjälle.

Kirjanpidon semmonen tuntemus on semmonen et, äiti kotona hoitaa mun kirjanpidon ja mä oon sitte olan yli vilkuillut miten se käytännössä hoituu. Aina ostoista säilytän kuitit ja laitan ne mappiin järjestykseen niinkuin kuuluu ja tulostelen laskuja sekä tarvittavia sähköposteja kerran kuukaudessa.

Arkistointi oli kaikilla paperillisessa muodossa tositteista alkaen. Monella erilaiset sopparit ja itse yrittäjät olivat säilyttäneet kuitteja, jotka ovat myös sähköisessä muodossa. Melkein kaikki vastasivat arkistoinnin olevan niin sähköisessä kuin paperillisessa muodossa, yksi poikkeus oli että kirjanpidon arkistointi on vain paperillisessa muodossa. Arkistoinnin vastuu oli hyvin hallinnassa kaikki tiesivät olevan sen loppujen lopuksi itsellään. Yhden yritystoiminta ei ollut haastattelutilanteessa kunnolla alkanut. Hän mainitsi ottavansa mahdollisimman nopeasti sähköisen kirjanpidon käyttöön, jolloin koko arkistointi olisi pilvessä ja mahdollisesti saisi siirrettyä vastuuta palveluntarjoajalle.

Ensisijaisesti arkistointi on mun vastuulla, eli mä säilytän kaikki ostokuitit ja myynnit sekä laitan ne mappiin. Sitten äitini hoitaa kirjanpidon ja ne säilytetään niin. Kansioissa arkistoidaan niin.

Arkistointi taitaa toistaiseksi olla kirjanpitäjällä. Pitäisi tulla, jossakin kohtaa mulle päin, pidän tietysti sitte itsellä. On minullakin tiettyjä yrityksen papereita arkistoituna.

6.2 Verotus

Yritystoiminnan verotukseen, jokainen vastasi olevansa arvonlisäverovelvollinen. Kaikki kuitenkin olivat myös tuloverovelvollisia ja jokainen kuului ennakkoperintärekisteriin. Haastateltavista vain kaksi osasi tai huomasi mainita tämän haastattelutilanteessa. Ennakkoperintärekisterissä yrittäjät itse hoitivat tuloverotuksen tai olivat ulkoistaneet tämän kirjanpitäjille. Päävastuu tuloverotuksesta on kuitenkin yrittäjällä.

Arvonlisävervollisuuteen vaikutti pitkälti myös toimiala, oliko fiksuja tai lähinnä tarvitseeko kuulua verohallinnon arvonlisäverorekisteriin jolloin on arvonlisäverovelvollinen. Haastateltavista olivat kaikki arvonlisäverovelvollisia paitsi yksi, jonka yritystoiminta perustui hierontaan ja muihin terveydenpalveluihin. Haastattelijoista yksi osasi mainita, mitä arvonlisäverokantoja hänellä oli ja mihin ne perustuivat, kertoi 24 prosentin ja 14 prosentin arvonlisäverokannasta.

Verotuksessa ei valittamista varsinkin, kun en ole arvonlisäverovelvollinen ja saan tehdä sinne 10 000 euroon asti muitakin arvonlisäverovelvollisia hommia. En osaa sanoa enempää, kun en varmaan oikein tiedä vielä.

Olen arvonlisäverovelvollinen. Tuntuu ainakin olevan toimialalla aika kova verotus. Jotakin huojennusta/helputusta toivoisin.

Haastattelutilanteissa kävi nopeasti ilmi, että verotuksen hoitaa jokaisella kirjanpitäjä. Monen mielestä verotuksen ymmärrys oli hankalaa. Suomen verotusta myös kuvailtiin monimutkaiseksi melkein joka haastattelussa. Verotukseen oli otettu ulkopuollinen palvelun ratkaisu oli tullut samoista syistä kuin kirjanpitopalvelukin. Tämä koettiin, että asiantuntevuus ja verotuksen oikeellisuus oli tällöin paremmissa käsissä, kuin yrittäjän omissa käsissä. Kaikilla kirjanpitäjä oli heidän verotuksen asiantuntija. Mainittiin hyvä luotto kirjanpitäjään ja heidän vankka ammattitaito sekoitettuna kokemuksella. Yrittäjien ajan puute opetella jotakin uutta ja itselle hankalaa, joka vie yritystoiminnan kehittämislä resursseja ei ollut muutaman yrittäjän mielestä fiksu. Yksi mainitsi myös taloudellisen hyödyn jos ei olisi asiantuntevaa apua voisi käydä oma verotus kalliiksi.

Kirjanpitäjä hoitaa verotuksen ylipäättään, sitten verohallinnolta tulee ennakkoverolaput jotka maksan. Arvonlisäveroilmoitukset tehdään ja maksetaan.

Verotuksen hoitaa kirjanpitäjä, koska olen itse vaan osaamaton.

Haastatteluissa verotuksen kohdalla halusin tietää miten yritystoiminnan matkakulut käsiteltiin verotuksessa vai huomioitiinko ollenkaan. Huomimoitiin omat työmatkat kotoa töihin ja haastattelijat tiesivät, että näistä ei syntyisi verovähennyksiä, jos ei omavastuu täyty. Vastaukset olivat aika yksimiellisiä, että työmatkoista tulevat kuitit toimitettiin kirjanpitäjälle esimerkiksi juna- ja bussiliput. Muuten omalla autolla ajaessa täytettiin ajopäiväkirjaa. Haastatteliijoista yksi oli hankkimassa autoa yritystoimintaan. Liikkuvan työn välttämättömyys olisi pakettiauto yritystoimintansa tueksi.

Tässä työssä on auto välttämätön ja tietyn tyyppinen ei voi ostaa mitään Kia Ceediä, lähinnä koko ratkaisee. Kyllä auto tulee olla yritystoiminnan nimissä ja näkyä varallisuudessa. Kaikki autosta koituvat kulut ovat yritystoiminnan ja ei kai omia ajoja yrityksen autolla ajeta.

Haastattelutilanteissa, jokaisen kanssa kävimme läpi mitä eroa on markkinointi- ja mainontakululla verrattaen edustuskuluun. Muutama haastatteliijoista osasi kertoa,

kuitenkin, mitä kuluja heille kertyi näistä ja ymmärsi kuitenkin, mitkä kuuluivat tähän kulujen rakenteelliseen kategoriaan. Kaikilla yrittäjillä oli aika vähän itse edustuskuluja. Toimialasta riippumaton mainonta oli siirtynyt pitkälti internettiin ja erityisesti sosiaaliseen mediaan. Kaikki yrittäjät jakavat markkinointi mielessä erilaisia tuotteita kilpailu- ja mainontakikkana.

Luulisin ymmärtäväni markkinoinnin ja edustuskulun eron. Tosin markkinointiin ei myöskään mene kauheasti, koska FB ja kopiopaperi flaijereita varten ei maksa hittoakaan. Ämpärit ja heijastimet pyrin hommaamaan perinteisesti joka vuosi.

Nyt mä ymmärrän kun sä kerroit Emmi mulle niistä tarkemmin. Edustuskuluja on sellaisia, että esimerkiksi kuvauspäivänä olen malleille maksanut kahvit tai salaatin. Valokuvaajalle olen maksanut markkinointi kuluja, hän kuvaa ja editoi ne minulle. Ne on kaikesti myös markkinointikuluja, kun tehdään yhteistyötä ja Fera tai Lukko saa matkustus-/lämmittelypaitoja. Mä olen kustantanut itse paidat heille, se on markkinointikulu mulle mutta se on sitte taas hyvää näkyvyyttä ja on mainontaa samalla.

Yksityiskäytöt tuotteina tai palveluina yrittäjille. Yrittäjistä yksi ei ottanut yritykseltä ollaankaan yksityiskäyttöön tuotteita tai palveluita. Mainitsi, että omalla toimialalla se oli hieman hankalaa antaa hoitoa itselle ja tuotteet eivät sovellu tavalliseen perhe elämään. Yksityiskäyttö rakennusalalla oli helppoa ja yrittäjä mainitsi, ettei ilmoita mitään. Syy tällaiselle toiminnalle oli, kun tehdyille työlle oli vaikea määritellä arvoa, jos kotona esimerkiksi rakensi vajan. Muut säännöllisesti käyttivät yksityiskäyttöön yrityksen tuotteita. Yrittäjistä muutamat kokivat tämän myös markkinoinniksi, koska on henkilöbrändännyt itsensä. Yrittäjistä yksi ilmoitti lähes kaiken tunnollisesti.

En tiedä mitä tarkoitat yksityiskäytöllä? Yksityiskäytön ilmoitan kuukausi myynnissä vuokranantajalleni ja sieltä kirjanpitäjälle. Kai se menee verotukseen asti.

Yksityiskäyttöä ei oikein ole, koska käytän mun brändini tuotteita omaan käyttöön oikeastaan kaikkia tuotteita. Käytän niitä ihan omassa arki käytössä. Joskus on pakko testata esimerkiksi tuotteen pesukoneen kestävyys ja muutenkin tuotteiden laatu. Vuodessa omaan käyttöön otan tuotteita, jonkun verrankin.

Haastatteluissa kävi ilmi, että jokaisen yrittäjän kohdalla toteutetaan verosuunnittelua, jollakin tasolla. Verosuunnittelu oli kuitenkin pientä, niin kuin yrittäjien toimintakin. Kaikki mainitsivat, että tehdään kaikki vähennykset mitä saa tehdä viimeistään tilinpäätös vaiheessa. Suunnitellaan yleensä kesällä vähän toimintaa ja tarkkaillaan loppuvuodesta verotusta enemmän. Osa kertoi saavansa vinkkejä, erilaisista hankinnoista eri vaiheissa tilikautta ja keskustelelevansa omasta toiminnasta kirjanpitäjän kanssa noin muutamia kertoja vuodessa.

En osaa oikein sanoa. Verosuunnittelua varmaan sen verran, että ne kaikki vähennykset, jotka pystytään tekemään otetaan varmasti kaikki hyöty irti. Niin kuin esimerkiksi mulla on oma auto yksityiskäytössä, niin tottakai kaikki yritys ajot otetaan pois, mitä mahdollista. Työhuonevähennys tehdään ja kaikista laitteista työkoneet ja laitteet. Hyöty otetaan irti, kun pystyy tai saa ottaa.

Ollaan yhdessä pohdittu toiminimen muuttamista osakeyhtiöksi, juuri erilaisen verotuksen kannalta. Se olis vissiinkin henkilökohtaisest edukkaampaa.

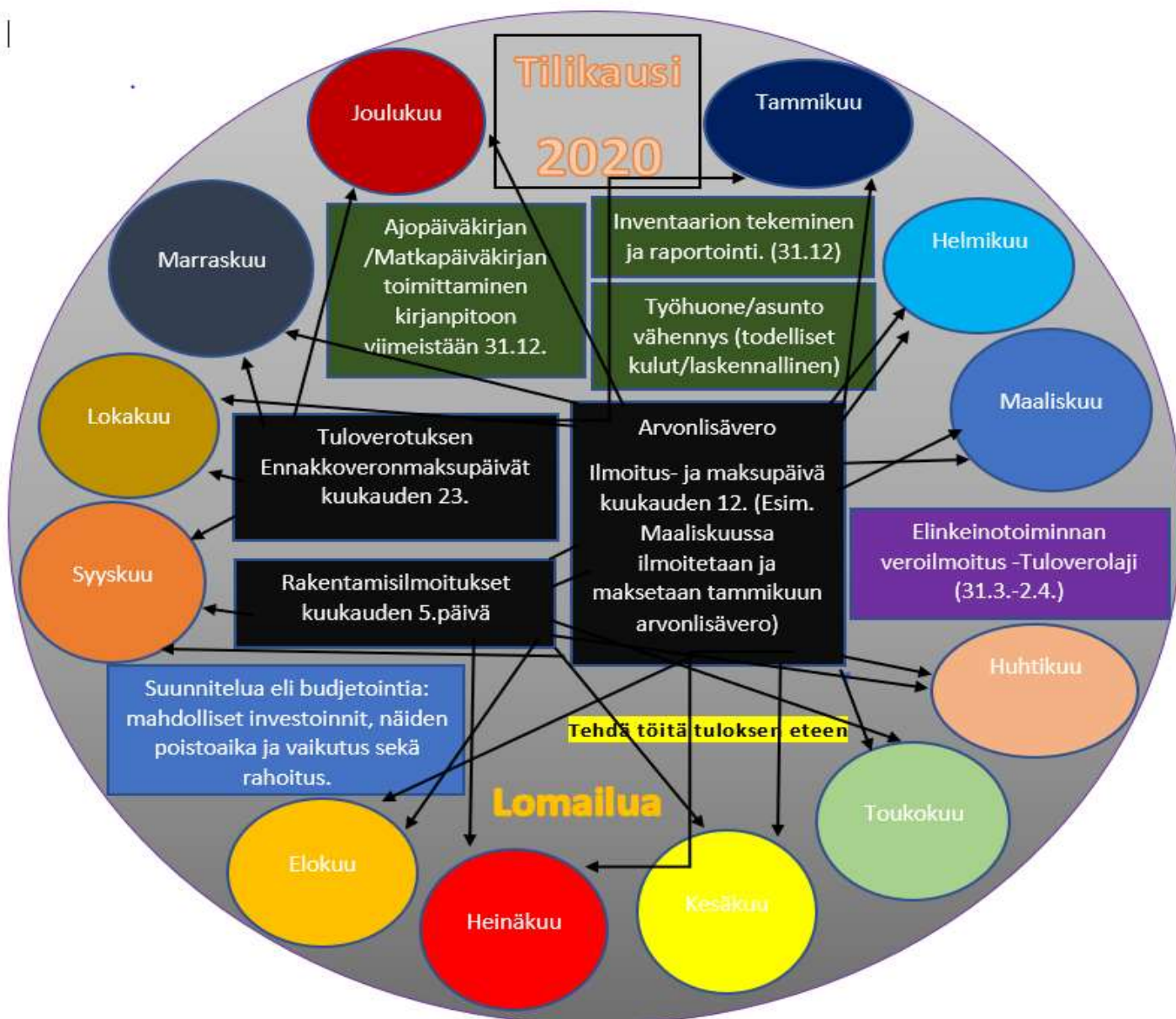
Kaikki ymmärsi verovelvollisuuden yritystoiminnassaan ja tiesivät että vastuu oli lopullisena heillä itsellään. Moni kertoi olevansa yleisesti verovelvollinen, koska asuvat Suomessa. Tärkeimmäksi, jokainen mainitsi, että perusedellytys omalle toiminnalle oli hoitaa verohallinnolle kuuluvat viranomaisilmoitukset ja maksut ajallaan. Vastuunkanto on verotuksesta aina itsellä, mutta jokainen mainitsi myös että kirjanpitäjä on vastuussa ilmoituksista ja raportoinnista maksuista haastateltaville eli yrittäjille. Heidän mielestään he ostivat palvelua, johon kuului heidän yritystoiminnan verotuksellinen vastuu, siltä osin mitä oli sovittu.

Yrittäjänä olen itse lopullisessa vastuussa verotuksesta. Olenhan kirjanpitäjäni ja veroasiantuntian valinnut itse. Minun rahojani ja toimintaani se kuitenkin on. Minun tulee olla verotuksesta kiinnostunut ja kysellä, voinhan aina syyttää sitä mutta minä kannan päävastuun ja maksan.

Kyllä omasta mielestäni ymmärrän. Kaikki maksetaan ja ei mitään jätetä roikkumaan. Mä uskon, että se on kannattavan yritystoiminnan perusedellytys. Hoidetaan kaikki asiallisesti kuntoon, ettei tuu mitään sanomista, koska muuten jossain kohtaa paska osuu tuulettimeen tulevaisuudessa.

6.3 Tuotos – Vuosikello

Toimini yrittäjien tilikausi oli kaikilla 12 kuukautta ja kalenterivuosi. Vuosikellosta tehtiin yhtenäinen vaikka olisi arvonlisäveovelvollinen harvemmin kuin kuukausi tasolla. Tämän tilikauden ja haastatteluiden pohjalta olen luonut vuosikellon. Vuosikellon tarkoitus oli helpottaa yrittäjän ja kirjanpitäjän välistä suhdetta. Lähinnä muistuttaa yrittäjää huolehtimaan itse kirjanpidon ja verotuksen välisistä asioista, koska päävastuu on kuitenkin itse yrittäjällä. Seuraavassa kuviossa on vuosikello. Ympyrässä kokonaisuudessaan käyn lävitse toimialasta riippumatta, tärkeimmät lakisääteiset tehtäväkohdat ja päivämäärät. Lakisääteisyys määrittelee, jo toiminimiyrittäjälle pakollisuuden näihin toimiin.

Kuvio 4. Vuosikello toiminimiyrittäjien talouden tueksi.

Kuvion olen määritellyt kuukausittain, jossa käydään lävitse kuukausittaisia vakioitehtäviä ja vuosittaisia vakioitehtäviä. Kuvioon olen lisännyt vielä omia huomioita.

Kuukausittaiset vakiotehtävät

Vuosikellossa kuukausittaiset tehtävät on tulkittuna mustalle pohjalle. Pitkälti toiminimiyrittäjien pakolliset kuukausittaiset tehtävät tulevat Verohallinnosta eli viranomaisraportointia. Tällä pystytään seuraamaan ja tarkkailemaan väärinkäytöksiä helpommin viranomaisen puolesta. Yhtenäistä tällaisille maksuille on suuret korot, jos et muista tehdä ilmoituksia ajoissa tai maksaa eräpäivään mennessä erilaisia veroja. Nykyään kaikki löytyvät samasta paikasta eli OmaVerosta.

Joka kuukauden 12. päivä on viimeistään tehtävä edellisen kuukauden arvonlisäveron ilmoitus. Viimeinen maksupäivä tälle arvonlisäverolle on kuukauden 12. päivä. Esimerkiksi tammikuun arvonlisäveroilmoitus on pakko tehdä 12. päivä maaliskuuta, sekä se tulee maksaa viimeistään 12. päivä maaliskuuta. Arvonlisäveroilmoitus tehdään kirjanpidon arvonlisäverolaskelmien pohjalta. Toiminimiyrittäjän tulee varmistaa, että yrityksen kirjanpidon ja verotuksen aineisto on ajoissa toimitettu, jotta saadaan varmasti tehtyä ja maksettua arvonlisävero ajoissa.

Tuloverotuksen eräpäivät Verohallinto on määritellyt kuukauden 23. päivä. Tuloverolla jotka maksetaan etukäteen, jo ennen tilikauden päättymistä eli saman tilikauden aikana, kutsutaan ennakkoveroksi. Ennakkovero riippuu toiminimiyrittäjien tuloksen arviosta, kuinka paljon ja monenako kuukautena ennakkoveroa maksetaan. Arvion on voinut tehdä Verohallinto edellisten tilikausien pohjalta tai mahdollisesti yrityksen puolelta asian hoitaja on voinut hakea muutosta vuoden ennakkoveroihin.

Vuosittaiset vakiotehtävät

Vuosittaiset pakolliset tehtävät kaikki liittyvät vahvasti kirjanpidon tilinpäätöksen laadintaan ja sitä kautta elinkeinotoiminnan veroilmoitukseen. Tähän vaikuttaa lähtökohdiltaan tilikauden kaikki kuukaudet joista syntyy tilikauden tilinpäätös eli viimeistellään kirjanpito kiinni siltä tilikaudelta useimmiten vuodelta. Vuosikellossa on vihreällä pohjalla yrittäjän itse toimitettava tilinpäätökseen tuleva materiaali. Nämä yrittäjän tulee toimittaa kirjanpitoon tilinpäätöstä varten hyvissä ajoin. Tilinpäätöksen laadinta on ammattilaisilla, jotka tehdään aina yrittäjän tuoman ja kertoman tiedon

perusteella. Laaditaan noudattaen lakeja ja säännöksiä, huomioiden toiminimiyrittäjän yksityiskohtaiset oikeudet ja helpotukset verotuksessa.

Elinkeinotoiminnan veroilmoitus tehdään henkilökohtaisesti toiminimi yrittäjälle Verohallinnon lomakkeella. Lomake alkaa tuloverolaskelmalla eli ilmoitetaan kaikki yritystoimintaan liittyvät verovapaat ja verolliset tulot, sekä elinkeinotoiminnan kulut. Kuluissa ilmoitetaan poistot, mutta näistä vielä yksityiskohtaisempi laskelma erikseen lomakkeella tai tarvittaessa annetaan liite lomakkeena. Toiminimi yrittäjä selvittää yksityisnostot ja sijoitukset kirjanpidosta, sekä vielä oman pääoman erittely. Tuloveroilmoituksessa on vielä erillinen laskelma vähennyskeltottomista korkokuluista ja erillinen varallisuuslaskelma, jolla selvitetään toiminnan nettovarallisuutta. Mahdollisia muita selvityksiä ovat: vaatimus tappion vähentämisestä pääomatuloista, yritystulon jako puolisoitten kesken, selvitys työmatkoista tai henkilökohtaisen auton käytöstä, oman yksityistalouden asunnon käytöstä, mahdolliset maksetut palkat täytyy ilmoittaa sekä mahdollinen toimintavaraus ja käyttöomaisuuden luovutusvoitot eritellään. Laskelman lopuksi vaatimus jaettavasta yritystulosta eli minkälainen osuus huomioidaan pääomatulona toiminimen tuloksesta.

Lisäsin vuosikelloon muistutuksen suunnittelusta. Suunnittelua voi tehdä syksyllä vielä samalla tilikaudella. Tuloksen arvio ja tulkinta, millaisen tuloksen toiminimiyrittäjä haluaa tai tarvitsee. Tarvitsemisella tarkoitan, jos ollaan tekemässä isoja investointeja eli hankintoja ja tarvitaan ulkopuollista rahoittajaa esimerkiksi pankille. Tällöin tulisi pystyä todistamaan liiketoiminnan kannattavuus ja sen jatkumo, sekä maksukyky. Suunnitelmat voivat olla myös samalle tilikaudelle pienempiä hankintoja, jolla pienennetään saman vuoden tulosta tai vahvistetaan varallisuutta ja sitä kautta monena vuonna tulosta pienentää poistot, jolle voi tehdä oman poistosuunnitelman. Tällaisissa tulosvaikutteisessa suunnittelussa kannattaa pyytää aina ammattilaisen näkökanta ja vinkit.

Halusin nostaa esiin myös vuosittaiseksi vaivantehtäväksi lomailun. Mielestäni toiminimiyrittäjän pitää pystyä normaaleina vuosina hoitamaan toimintansa niin, että hänellä on mahdollisuus lomailla. Lisäsin tämän vuosikellossa kohtaan kesä, mutta tähän vaikuttaa toimialakohtaisuus eli milloin olisi vähän rauhallisempaa tai

hiljaisempaa liiketoiminnan kannalta, että olisi mahdollisuus lomailla. Tämä on yrittäjän henkilökohtaisen elämän sekä mielenterveyden takia hyväksi. Itse suosittelen aina kaikille yrittäjille lomaa vuosittain. Halusin myös muistuttaa toiminimiyrittäjiä, että omasta työstä tehdään tulos. Varsinkin silloin, kun ei ole paljon muita velvoitteita niin kannattaa tehdä töitä jolloin se näkyy henkilökohtaisena elantona.

6.4 Pohdinta

Toivon opinnäytetyön olevan toiminimiyrittäjille väline ymmärtää omaa kirjanpidonprosessiaan ja verotukseen liittyviä sääntöjä. Tämä voi myös olla uusille taloudenalan ammattilaisille väline tutustua pienten yritysten toimintaan ja heidän ajatuksiin. Pystyisi palvelemaan yrittäjiä paremmin, kun ymmärtää heidän erilaisia näkemyksiä tai jopa puutteita yrityksen kirjanpidossa tai verotuksessa mahdollisesti molemmissa.

Pienillä toiminimiyrittäjillä kirjanpito on ulkoistettu tai tehdään lähipiirissä. Kukaan ei tee itse kirjanpitoaan, koska ei ole sen alan ammattilainen ja haluaa kirjanpidon sekä verotuksen ja raportoinnin hoitaa viranomaisille oikein ja asiallisesti. Kaikilla oli ymmärrys, että kirjanpitoa tehdään raportoidakseen yrittäjille itselleen mutta kokivat ennen kaikkea raportoinnin Verohallinnolle olevan päätarkoitus. Kirjanpito tehtiin manuaalisena, sekä paperisena, sähköisestä kirjanpidosta ei monikaan tiennyt ja oletettiin sähköpostilla tulevat laskut, on sähköistä taloushallintoa kokonaisuudessaan.

Haastattelusta oli varmasti hyötyä yrittäjille, koska he uskalsivat kysyä ja kävimme verotuksellisia asioita vuorovaikutteisesti läpi. He myös itse joutuivat pohtimaan yrityksensä kirjanpito ja verotuksellisia asioita, tästä syntyy myös heille mietintää oman prosessitoiminnan kehitettävyyttä. Prosessitoimintana monen kohdalla nousi heti esiin ekologisuus ja sähköisten järjestelmien hyötykäyttö, sekä miten vielä parantaa omaa toimintaa haluamaan suuntaan.

Vastuu on ilmoittaa tuotteiden ja palveluiden myynnit sekä tulevat muut tuotot. Yrittäjien verotukseen hyväksytyistä kuluista osattiin mainita haastattelun yhteydessä hyvin esimerkkejä ja sitä kautta tuli yritysten kulurakenne selville. Jokainen kirjaus

tulee olla selvitetävissä ja perusteltavissa verohallinnolle. Kirjanpidon tulee selvittää oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta. Suoranainen vastuu kirjanpidon tekemisestä ja sitä kautta verohallinnolle annettavista viranomaisraporteista on aina yrittäjällä itsellään. Kaikki osasivat kertoa asiasta jollakin tasolla ja tiesivät olevansa kaikissa tapahtuneissa päävastuussa. Pohtiessani haastateltavia yrittäjiä niin kuitenkin, näihin on vaikea saada puutteita. Esimerkiksi verotarkastus voi tulla pistotarkistuksena, niin ei kenelläkään ole mitään ongelmia tai juurikin puutteita, koska kaikki haastateltavat yrittäjät ovat todella tunnollisia sekä avoimia kirjanpidon ja verotuksen asioissa.

Yrittäjillä on monia vaihtoehtoja kirjanpidossa. Ensimmäinen vaihtoehto on jo ketä hoitaa kirjanpidon ja miten yrittäjä haluaa sen hoidettavan, sekä paljonko hän on valmis maksamaan kirjanpidosta. Sama asia on verotuksessa, vaikka useimmiten se on kirjanpitäjä mutta mitä vaaditaan verotukseen liittyen ja sen lisähinta. Vaihtoehtoja on pienessä verotussuunnittelussa. Verosuunnittelua varten yrittäjän olisi hyvä olla tietoinen yritystoiminnastaan lukujenkin muodossa, mitä toiminnassa tapahtuu ja pyytää apua sekä mahdollisia vinkkejä verotuksen kannalta. Mielipiteeni toisaalta, jos pienyrittäjä ymmärtää toimintaansa pitkälle hän pystyisi varmasti tekemään osan kirjanpitäjänkin työstä ja jopa verotuksesta. Informaatiota saa paljon jo verohallinnolta itseltä netistä ja jopa puhelinpalvelusta.

Kirjanpitäjästä koetaan valtavaa hyötyä. Suurin syy tähän on, että pienyrittäjät ovat usein luovia ja heitä ei kiinnosta kirjanpito eikä verotus ollenkaan. Tämä oli todella yleistys, mutta uskaltaisin väittää sen olevan myös persoonallisuudesta luovana ihmisenä kiinni. Alan ammattilaiset eli kirjanpitäjät osaavat hoitaa säännösten ja lakien mukaan yritystoiminnan asiat. Yksi rajallinen tekijä on myös aika, jos toimii yrittäjänä niin aika ei riitä enää oman yrityksen kirjanpidon ja verotukselliseen hoitoon. Mielestäni on parempi maksaa tällaisesta palvelusta, huomasin teemahaastatteluissa vajeita ymmärtää kirjanpidon ja verotuksen kokonaisuutta. Vajanaisuutta kokonaisuuden hallinnasta, mutta myös miten yritystoiminnan kirjanpito linkittyy verotukseen.

Mielestäni toiminimiyrittäjien tulisi pystyä lukemaan omia tulos- ja taseraporttejaan, sekä pystyä hyödyntämään niitä jonkin verran toiminnassaan. Tämän tulisi varmasti

lähteä kirjanpitäjistä ja tulkita rapotteja aluksi yhdessä yrittäjän kanssa, ihan kuukaudessa pienikin aika riittää. Mielestäni sähköistenkanavien myötä, jollekin voi olla helpompi kirjoittaa kysymys kuin puhua, tällaisessa olisi mahdollista luoda chat-palvelukanava yrittäjille. Sähköpostit voidaan kokea liian viralliseksi. Asiantuntijan omat tärkeimmät asiat toiminimiyrittäjälle olisi helpoin infota flajjereilla jaettavaksi, esimerkiksi kerran tai kaksi vuodessa raporttien yhteydessä.

Haastattelut olivat eettisesti oikein hoidettu ja näistä oli yhdessä yrittäjien kanssa sovittu. Kuitenkin siitä huolimatta yksi haastattelihoista ei koskaan saapunut haastatteluun, vaikka oli luvannut ja saanut teemahaastattelun rungon. Koen tämän yrittäjän epävarmuudeksi, keskustella omasta kirjanpidosta ja verotuksesta edes yleisellä tasolla, koska kenenkään ei ollut pakko mennä pintaa syvemmälle. Yrittäjälle tämä olisi ollut hyvä mahdollisuus oppia ymmärtämään kirjanpitoa ja verotusta. Kuitenkin monet kirjanpitäjät ja verotuksen asiantuntijat ovat vaikeasti lähestyttäviä. Minulle jäi tästä tilanteesta edellämäinittu kuva ja keskusteluyhteys on puutteellinen tällaisen yrittäjän ja asiantuntijan välillä.

Selvänä kehityskohteena näen kirjanpitäjän ja yrittäjän yhteistyön avoimuuden. Tässä tutkimuksessa oli hyvä esimerkki yhden haastateltavan kohdalla, koska ei edes halunnut osallistua tutkimukseen, toki tähän ei saatu faktatietoa tutkimuksesta pois jäännille. Uskaltaa luoda keskustelemaan ympäristön yrittäjille. He uskaltaisivat kysyä ja pyytää apua, mutta tarvittaessa pystyy käydä myös läpi ongelmakohtia. Kehitysideana haluan olla helposti lähestyttävä ja matalan kynnyksen palvelija kirjanpidon- ja verotuksenasiantuntijana.

Haastattelutilanteissa oikaisin monia yrittäjiä, mitä tarkoittaa sähköinen kirjanpito. Se oli monelle yllätys, koska he luulivat, että kun tehdään kirjanpito koneellisesti ja lähetetään pdf-tiedostona kirjanpitäjälle materiaaleja. Kehitysideana tästä yksi yrittäjistä oli jo pohtinut sähköistä kirjanpitoa. Mielestäni tämä on seuraava kehityskohde, löytää toiminimiyrittäjille toimiva sähköinen kirjanpito-ohjelma, jossa kustannukset eivät kohoa liian korkealle verrattaen yritystoimintaan. Löydettyä oikeanlainen ohjelma tehdä yrittäjät siitä tietoisiksi, että on mahdollisuus saada tällaista palvelua ja kertoa miten se käytännössä toimii ja helpottaa yrittäjän arkea. Tärkeimpänä mainitsen valtavan ajan säästämisen. Tällainen mahdollistaa

mielekkäämmän toimintaketjun yrittäjän ja asiantuntijan välillä, sekä luo kirjanpidosta varmemman toimintaketjun verohallinnolle. Sähköinen kirjanpito tuo helpotusta arkistointiin pilvipalvelun avulla, sekä arkistoinnin vastuu siirtyy ohjelmiston pilvipalvelun omistajalle ja poistuu yrittäjältä sekä tilitoimistolta tai kirjanpitäjältä itseltään. Halusin teemahaastatteluista nousseen mielenkiinnon takia, lisätä myös tietoa teoriana toiminimiyrittäjille omassa työssään.

Kirjanpitojärjestelmät tulevaisuudessa ovat yhä enemmän internetpohjaisia. Nyt jo pankkipalvelut ja verohallinnonpalvelut ovat ajantasaisissa nettipalveluissa, näin on luonnollista kirjanpito-ohjelmienkin muutos internettiin. Turvallisuus on huomioitu sähköisissä kirjanpitojärjestelmissä kaksiosaisessa vahvistuskäytännössä, joka on myös pankeilla käytössä. Sähköisessä kirjanpitojärjestelmässä on etuja reaaliaikaisuus, helppokäyttöisyys, palvelut ovat käytössä vuorokauden kaikkina tunteina ja käyttö ei ole sidottu mihinkään tiettyyn paikkaan. (Murphy 2011, 56-57)

Tietojen jakamisen laajentumisen takana on pilvipalvelu, joka on iso etu. Tietojärjestelmästä voi samanaikaisesti saada tietoa yrittäjä ja muut mahdolliset kenellä on oikeus nähdä ja käyttää näitä tietoa ennen kaikkea fyysisesti sijainnilla ei ole merkitystä. Tieto on saatavilla ajasta riippumatta, kun sitä tarvitaan. Yrittäjän ja kirjanpitäjän suhde vahvistuu, koska molemmat näkevät järjestelmästä reaaliajassa miltä talous- ja rahatilanne näyttää. Reaaliaikaisuuden takia toiminimiyrittäjä saa asiantuntevampaa taloudellista näkökantaa pilvipalvelun myötä. (Chandler 2012, 24.)

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön alussa oli heti selvää, miten minun tulee toimia eli tarkasti eettisyyden ja luotettavuuden periaatteen mukaan. Kaikki haastattelutilanteet nauhoitin ja kirjoitin sanatakkasti puhtaaksi teemoittain. Tämän tein mahdollisimman nopeasti itse haastattelun jälkeen. Näin sain pidettyä haastattelujen sanonnat niihin kuuluviin asiayhteyksiin. Haastattelussa korostin anonyymiyttä eli yrittäjien henkilöllisyyttä ei paljastettaisi tuloksien yhteydessä. Tämän takia tunnistettavissa olevat asiat kirjanpito-prosessissa tai verotuksen vastauksissa on jouduttu poistamaan ja niitä ei ole

tuotu sanatarkasti tutkimuksessa esille. Haastateltavien henkilöllisyys säilyi myös opinnäytetyöohjaajan kohdalla.

Tutkimuksellistatyötä tehdessä tulee toimia takasti ja huolellisesti sekä ennenkaikkea rehellisesti. Eettisiin periaatteisiin tutkimustyössä kuuluu avoimuus ja vastuullisuus. Tällaiset ohjeistukset ovat myös tutkimuksen ja tulosten arvioinnissa sekä niiden julkaisussa. Jouduin pohtimaan näitä periaatteita monessa kohdassa tehdessäni tätä työtä. Minua eniten huoletti, miten tuon esille avoimesti ja rehellisesti vastauksia ennenkaikkea puutteita, etten loukkaisi ketään osapuolia.

Tutkimustyössä käytettävä tiedonhankinta- ja tulkintamenetelmä tulee olla tutkimusmenetelmän mukaisia ja eettisesti hyväksyttäviä menetelmiä. Kirjoittaessa teorian tietoa tutkimuksen tueksi arvioitiin lähinnä lähteiden luotettavuutta ja niiden käyttökelpoisuutta. Lähteinä on käytetty vain luotettavina pidettäviä asiatekstejä. Lähteet on työssäni usein tunnettuja ja monia samoja kirjoittajia, jos kirjoittajat tai teokset ovat olleet mielestäni vähän outoja olen etsinyt ja tutkinut näitä internetin hakukoneita apuna käyttäen. Teoriaosuuteen ei haastateltavat ja heidän vastaukset vaikuttaneet millään tavalla.

Haastateltavilla oli vapaa-ehtoista osallistua tutkimukseen ja he saivat hyvissä ajoin saatekirjeen, (liite 2) jossa kerroin tutkimusaiheen ja tarkoituksen, sekä teemahaastattelun rungon. Tutkimuksen aloittaessa tulee tehdä kaikki tarpeelliset sopimukset. Opinnäytetyössäni on tehty opinnäytetyönsopimus ja haastattelijoiden kanssa tein haastattelutilanteen alkaessa vapaamuotoisen sopimuksen, (liite 3) jossa haastateltavat antoivat luvan käyttää saatuja tietoja tutkimustyössä ja selvitettiin vielä että henkilöllisyyttä ei paljasteta, työn missään vaiheessa. Tarvittaessa sopimukseen lisättiin asioita haastattelusta, jos haastateltava näin pyysi. Näillä toiminpiteillä varmistin koko tutkimusprosessin kulkevan eettisten periaatteiden mukaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Viimeisessä kappaleessa minä käyn läpi johtopäätökset ja tarkastelen mahdollisia puutteita. Lopussa on vielä lisääys kasvu ammatillisesti koko opinnäytetyö prosessin aikana.

Opinnäytetyön sisältö oli huolellisesti suunniteltu ja etenee johdonmukaisesti niin teoriaosuudessa kuin tutkimusosuudessa. Osa kirjoitetusta tekstistä oli jäänyt lukijalle hieman pinnalliseksi. Tämän takia opinnäytetyö prosessia oli muiden vaikea tulkita niin teoria kuin emperia osuutta. Suurin haaste oli tutkimustulosten tutkimisessa ja vertailla sitä tutkimuksen periaatteihin ja valinta menetelmään.

Tutkimustyö on toteutettu opinnäytetyö periaatteiden mukaan, mutta jäi pienen haastattelijoiden määrän takia vailinaiseksi esimerkiksi muille kuin itse opinnäytetyön yhteistyössä oleville. Tällöin soveltuvuus jäi heikoksi. Mitään poikkeamia tuloksissa ei ollut ja tämän takia ei monia erilaisia tilanteita ei ole koko opinnäytetyöprosessin aikana huomioitu tai avattu.

Tutkimuksen tuotos oli suunniteltu vuosikellona. Yrittäjien tutkimustulokset linkittyvät hyvin vuosikelloon. Vuosikellossa ei ole yrittäjille uutta informaatiota, joten se voi olla hieman tylsä ja unohtua. Tämä kuitenkin antaa vastaukset opinnäytetyön tavoitteisiin, silti vuosikello kaipaa kuitenkin kehittämisideoita.

Valmis tuotos eli vuosikello on hyvä apuväline yhteistyöhön, mutta tämä versio kaipaisi päivitystä. Jatkotoimenpiteenä näen apuvälineen sähköisessä muodossa esimerkiksi omana appina puhelimessa. Tällöin se kulkisi yrittäjän mukana ja tarvittaessa yhteistyön molemmat osapuolet pystyisivät tekemään lisäyksiä ja kirjoittamaan omia huomioita tai muistiinpanoja. Tällaista appia pystisi ideoimaan moneen eri suuntaan eikä vain käyttämään vuosikellona.

Ammatillinen osaaminen tutkimustyössä pääsi näkyviin ja kehitti minua vielä enemmän asiantuntijaksi. Työ antoi minulle rohkeutta toimia yksin ja itsenäisesti

yhteistyössä muiden toiminimiyritysten kanssa. Tämä mahdollistaa yhteistyötä myös isompien toimijoiden kanssa asiantuntija tehtävissä.

Henkilökohtainen ammatillinen osaaminen on kehittynyt tutkimustyön myötä. Työ on haastanut minua suhtautumaan kriittisesti jo olemassa olevaan tietoon ja hyväksikäyttämään sekä soveltamaan tällaista tietoa. Vuorovaikutus- ja viestintätaidot ovat ammatillisesti kehittyneet varsinkin kahden keskusteltaessa. Yhteistyö ja ongelmanratkaisu on parantunut sekä olen nopeutunut sovittamaan uudelleen asioita sekä ongelmia. Nyt uskallan toimia yksin muiden yrittäjien kanssa ja jakaa omia tietojani sekä osaamista muille yrittäjille ja yritystoiminnasta kiinnostuneille.

LÄHTEET

Atrill, P. & McLaney, E. 2017. Accounting and finance for non-specialists. Pearson Education Limited. New York.

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501 muutoksineen.

Chandler, R. 2012. Numbers Have Moved to the Cloud...The Benefits of Online Client Accounting. Viitattu 22.9.2019. <http://www.CPAPracticeAdvisor.com>

Haaramo, V. Honkamäki, T. Kampman, H. Kaskimies, K. Koila, T. Mäkikangas, L. Niemistö, A. Rekola, M. Rönkkö, J. Vierros, H. & Yli-Rantala, E. 2016. Kirjanpitolaki – Normeista käytäntöön. Helsinki: ST-Akatemia Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Juanto, L., Punavaara, A. & Saukko, P. 2018. Arvonlisäverotus ja muu kuluverotus. Helsinki: Alma Talent.

Kallio, M., Lindholm, M., Nielsen, A., Ojala, M., Sääksilähti, J. & Takalo, T. 2017. Arvonlisäverotus. Keuruu: Otava Kirjapaino Oy.

KILA. Yleisohje kirjanpidon menetelmistä ja aineistoista. 1.2.2011.

Koponen, J. 2010. Yrittäjän verokäsikirja. Helsinki: Hansaprint Direct Oy.

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Helsinki: Sanoma Pro

Lahti, S & Salminen, T. 2008. Kohti digitaalista taloushallintoa – Sähköiset talouden prosessit käytännössä. Juva WA Bookwell Oy.

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2016. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös. Helsinki: Talentum Pro.

Lindblad, U. 2017. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös käytännönläheisesti. Helsingin seudun kauppakamari. Helsinki.

Murphy, A. 2011. Accounting in the cloud. Accountancy Ireland Vol 43. No 3.

Ojasalo, K. Moilanen, T. Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tamperei: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>

Sirkkiä, J. Ostokuitit ja ostolaskut. 19.5.2015. Viitattu 22.9.2019. <https://relipe.fi/ostokuitit-ja-ostolaskut/>

Taloushallintoliiton www-sivut, 2018. Liiketapahtumien kirjaaminen. Viitattu 18.9.2019. www.taloushallintoliitto.fi

Talousverkon www-sivut, 2016. Auto yrityksen käytössä. Viitattu 19.9.2019.
<http://www.talousverkko.fi>

Tapaus www-sivut, 2019. Markkinointia vai edustusta. Viitattu 19.9.2019.
<https://www.tapaus.fi>

Tilastokeskuksen www-sivut. Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 19.9.2019.
https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html

Tomperi, S & Keskinen, V. 2018. Taloushallinto Kirjanpidon erityiskysymyksiä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Tomperi, S. 2018a. Käytännön Kirjanpito. Helsinki: Edita.

Tomperi, S. 2018b. Taloushallinto Kirjanpito ja tilinpäätöskirjaukset. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Yritys-Suomen www-sivut 2019. Tilinpäätös. Viitattu 18.9.2019.
<https://www.suomi.fi>

Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävissä tiedoissa. 30.12.2015/1753 muutoksineen.

Verohallinnon www-sivut. 2019. Arvonlisäverotus. Viitattu 18.9.2019.
<http://www.verohallinto.fi>

Verohallinnon www-sivut. 2019. Elinkeinotoiminnan tuotot ja kulut. Viitattu 3.5.2019. <http://www.verohallinto.fi>

Verohallinnon www-sivut. 2019. Poistot käyttöomaisuudesta. Viitattu 5.5.2019.
<http://www.verohallinto.fi>

Verohallinnon www-sivut. 2017. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Viitattu 3.5.2019. <http://www.verohallinto.fi>

Verohallinnon www-sivut. 2017. Työtilan vuokra. Viitattu 4.5.2019.
<http://www.verohallinto.fi>

Teemahaastattelurunko

- Toiminimen taustatiedot
 - Toimiala
 - Yrityksen ikä
 - Kotipaikka

- Kirjanpito
 - Miten kirjanpito hoidetaan ja miksi tällainen ratkaisu?
 - Miten myyntilaskut/myyntiraportti hoidetaan ja kuka sen tekee ja miksi?
 - Miten vastaanotot ostolaskuja ja useimmiten mistä? Osaatko kertoa yritystoiminnan kulurakenteesta?
 - Millainen on oma kirjanpidon tuntemuksesi?
 - Mitä tiedät omasta kirjanpidostasi ja haluaisitko tietää lisää?
 - Mitä itse teet käytännössä kirjanpitoprosessissa?
 - Miten yritystoimintasi arkistointi on hoidettu ja kenen vastuulla se on?

- Verotus
 - Millaisena kuvailisit yritystoiminnan verotusta ja mitä mieltä olet siitä?
 - Oletko arvonlisäverovelvollinen?
 - Onko sinulla työmatkoja ja miten hoidat ne verotukseen?
 - Onko yritystoiminnassasi käytössä auto, jos niin miten ja millaiseen verotuksen piiriin tämä kuuluu?
 - Ilmoitetaanko verotukseen yksityiskäyttö ja miten sen koet?

- Onko yritystoiminnassasi edustuskuluja jos niin mitä?
- Tiedätkö/Ymmärrätkö markkinoinnin ja edustuskulun eron?
- Kuka hoitaa verotuksen yrityksessäsi ja miksi?
- Käytetäänkö verosuunnittelua?
- Tiedätkö/Ymmärrätkö verovelvollisuutesi?
- Mitä verovelvoitteita sinulla on?

- Muu

- Oletko kokenut kirjanpitäjästä hyötyä? Miksi?
- Kuinka usein yhteydessä kirjanpitäjään/verotuksen asiantuntijaan?
- Mikä vastuu sinulla on yrittäjänä kirjanpidossa ja verotuksessa?

Saatekirje

Hei!

Teen opinnäytetyöni tutkimustyönä toiminimi yrittäjille aiheisiin kirjanpito ja verotus. Olen kolmannen vuoden tradenomi opiskelija Satakunnan Ammattikorkeakoulusta Raumalta. Tutkimusta varten haastattelun muutamia toiminimi yrittäjiä tutkimusaiheisiini liittyen.

Olen valinnut sinut haastateltavaksi opinnäytetyöhön. Haastattelun toteutan sinun aikataulujesi mukaisesti ja ajankohta sovitaan yhdessä myöhemmin. Liitteenä haastattelukysymykset, joihin voit pohtia vastauksia jo etukäteen.

Haluan erityisesti korostaa, että nimesi ei tule missään vaiheessa julkiseksi työhön ja sinua ei voida tunnistaa tekstissä. Haastattelun sisältö jää kokonaisuudessaan vain minun tietooni.

Kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,
Emmi Torkkeli

Jos sinulle heräsi kysyttävää, minuun voi olla yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse (040-5679815 tai emmi.torkkeli@student.samk.fi).

Haastattelu sopimus

Tämä sopimus on tehty tutkimustyön henkilötietosuojaimisen myötä.

Olen suostunut teemahaastatteluun kirjanpito ja verotus-asioista minun toiminimi yrityksen takia. Lupaan antaa todellisen tilanteen ja mielipiteen yrityksen tilasta. Annan luvan käyttää haastattelussa sasamia tietoja opinnäytetyössä. Ehdoilla että oma henkilöllisyyteni pysyy salassa ja se ei missään kohtaa opinnäytetyöprosessia paljastu, muille kuin Emmi Torkkelille.

Muita lisättäviä asioita:

Aika:

Paikka:

Allekirjoitukset

Yrittäjä

Emmi Torkkeli

Sopimuksia on tehty kaksi, yksi haastattelijalle ja yksi tutkimustyöntekijälle.